

42
Муҳаммад Раҳимхон
Феруз

ЭЛГА ШОҲУ
ИШҚҚА ҚУЛ

ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ
АДАБИЁТ ВА САНЪАТ
НАШРИЯТИ

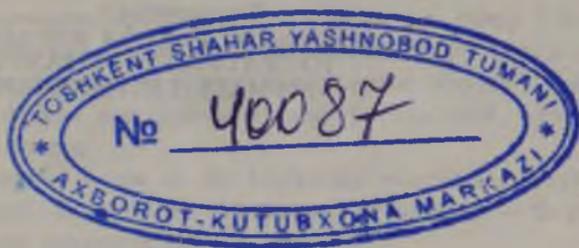
УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ АДАБИЁТ ИНСТИТУТИ

82
196

МУҲАММАД РАҲИМХОН ФЕРУЗ

ЭЛГА ШОҲУ ИШҚҚА ҚУЛ

Девон

ТОШКЕНТ

Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти

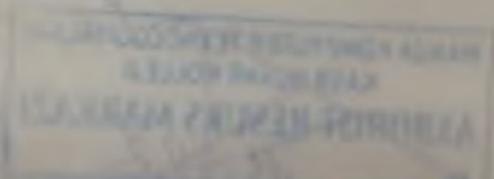
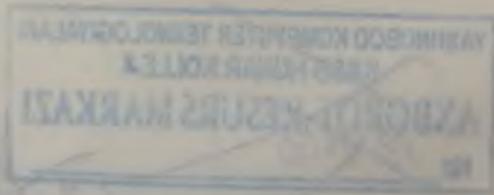
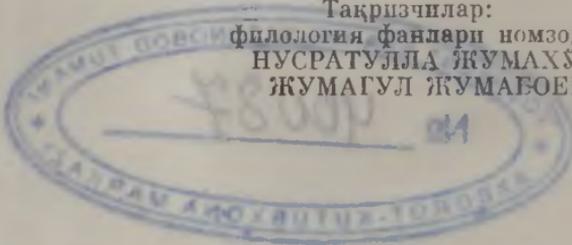
Уз 1
М 96

Наширға тайёрловчи ва сўзбоши муаллифи
ГУЛСАРА ИСМОИЛОВА

Масъул муҳаррир: филология фаилари доктори, профессор,
Беруний номидаги Давлат мукофотининг лауреати
АБДУРАШИД АБДУҒАФУРОВ

Тақризчилар:

филология фаилари номзодлари:
НУСРАТУЛЛА ЖУМАХУҶА
ЖУМАГУЛ ЖУМАБОВЕВА

Ўз 1

Ф 4702020102—40 1004
М.52(04)—04

С. Гафур Гулом номидаги Адабиёт
ва санъат вақофати, 1994 й.

ISBN 5-095-01452-0

ХОРАЗМНИНГ ФӨЗИЛ ФАҒЪЛИДИ

Тарихий шахсларга баҳо берганда, аввало шу кимсаини оммага муносабати, ашиқроғи халққа қай йусин нафъи теккану, қай даражада зулми ўтганлиги каби мезонга таянилади ва шу тариқа қилган сай-ҳаракатига қараб ё у мангуга дахлдор ҳурмат-обрўга эга бўлади ёки бунинг акси тавқи лаънатга учрайди. Тарихий шахсларга муносабат масаласида биз қай даражада ҳолис шиятда бўлсак, унинг фаолиятига шу тарзда аниқ ва тўғри баҳо берган бўламиз. Айниқса, ҳукмдор ижодкорлар фаолияти тўғрисида гап кетганда жуда эҳтиёткорлик билан шунингиз керак бўлади. Хусайиний, Амрий, Феруз тахаллуслари билан ажойиб шеърлар яратган Хусайн Бойқаро, Амир Умархон, Муҳаммад Раҳимхон Сохий каби соҳиб салтанат ижодкорлар шеърини узоқ йиллар мобайнидаги эътиборсизлик ва нөҳолис қарашлар туфайли шу пайтгача кенг ўрганилмай, оммага ҳавола қилинмай келипти.

Маиҳур шарқшунос олим В. В. Бартольд томонидан «буюк маърифатпарвар» деб баҳоланган Муҳаммад Раҳимхон — Феруз ижоди бугунги кунда тадқиққа жуда муҳтож.

Муҳаммад Раҳимхон сиёсатда ҳам, маданий соҳада ва адабий жараёнда ҳам ўзининг юксак истеъдодини намойиш қилди. Унинг қирқ етти йиллик ҳукмронлик даврида мамлакат жуда тинч ва осойишта ҳаёт кечирди. Муҳаммад Раҳимхон ўзигача бўлган Хоразм ҳукмдорлари ичида энг саховатли ва муруввалиси эди.

Ҳар бир давр ўз кечмишига, тарихий силсиласига эга. Гарчи даврлараро маълум бир умумий муштараклик ҳукм сурса ҳам, ҳар бир замон, фурсатларнинг ўзига хос, тақрорланмас, бошқа даврларникига ўхшамайдиган ва қайтарилмаб жиҳатлари бўлади.

Асрлар оша маданият юксак даражада ривожланиб келган Хоразм ўлкасида, айниқса Муҳаммад Раҳимхон ҳукмронлиги даврида илм-фан, маданият ва дин ўзига хос юксалиш ва янги-янгиланиш даврини бошидан кечирди. Айтиш мумкинки, Муҳаммад Раҳимхон маърифат тақомилининг узлуксиз ва силсилали одат-анъаналарини давом эттирувчи олий бир ижрочи сифатида майдонга чиқди. Воҳадаги маданий ўсиш-ўзгаришлар, китобат ишларининг ривожини, мусаввирлик, мусиқа санъатидаги яратилиш-

лар, шеърятнинг ранго-ранг шакл ва моҳиятларда намоён бўлиши каби ижобий силжишлар бевосита Муҳаммад Раҳимхон поми билан боғлиқ эди.

Муҳаммад Раҳимхоннинг алоҳида эътибор ва кўмаги натижасида кўпгина қалам аҳллари хотиржам ва осойишталик билан ҳаёт кечирдилар ва ижод қилдилар.

Айтиб ўтиш жоизки, Хоразм ўлкасида ҳеч бир даврда Муҳаммад Раҳимхон ҳукмронлиги давридагичалик кўп ижод аҳли етишиб чиқмаган. Табибий, Баёний, Аваз Ўтар, Чокар, Фақирий Мутриб, Сафо Муганиш, Рог'иб, Ниёзий, Девоний, Дони, Сўфи, Партав каби ўнлаб истеъдод эгаларининг номини санашимиз мумкин. Ҳасанмурод Лаффасийнинг «Хива шоир ва адабиётчиларининг таржимаи ҳоллари» тазкирасида Муҳаммад Раҳимхон ҳомийлигида янаб ижод қилган шоирлардан 54 нафарининг номи келтирилади. Буларнинг аксарияти саройда хизмат қилган. Муҳаммад Раҳимхон бу ижодкорларнинг ҳар бирига ўз қобилиятига қараб иш топширган. Масалан, шеърятда кўзга кўришиб қолган, кучли истеъдод эгаси бўлган Табибийни сарой шоирларининг сардори қилиб тайинлаган. Донили ростгўй ва сузамоллиги учун масжидга воиз қилган. Ғоятда чиройли хат битувчи Чокар хаттотлик вазифасини бажарган. Қўрқмас ва ишжоткорлиги учун Муҳаммад Раҳимхон томонидан кўзна Урганча ҳоким қилиб қўйилган Шивосий гузал шеърлар ёза бошлаганидан кейин саройга олиб келиниб, вазир этиб тайинлаган.

Муҳаммад Раҳимхон ҳар бир шахсга вазифа тайин этганда, биринчи навбатда унинг ижодий қобилиятини ҳам эътиборга олган. Иқтидорли кимсаларга ғоятда меҳр билан қараган ва муруватлар кўрсатган. Муҳаммад Раҳимхоннинг ўғли Исфандиёрни ўзига валиаҳд қилиб тайинлашининг боиси ҳам ўғлининг ўткир фаҳми ва шеърга кучли ихлоси борлигида эди. Фаррух тахаллуси билан бадийий жиҳатдан пишиқ шеърлар ёза бошлаган Исфандиёрга Муҳаммад Раҳимхон бошқа ўғилларига нисбатан кўпроқ меҳр ва умид билан қаради. Эҳтирос ва поэтик туйғуларга тўла қалбдан фақат эзгулик ва фидойилик кутган Муҳаммад Раҳимхон минг машаққатлар ичида бошқариб келган ва анча ривож топган мамлакатини ўғлига ишониб топширди. Афсуски, бу ишонч ўз қадрини топмади.

Шу давргача адабиётшунослигимизда саройларда яшаб ижод қилган шеърят аҳли ҳақида асосан нотўғри хулосалар ҳукм сурди. Бу фикрлар аксар ҳолларда сарой доирасидаги шоирлар ижодини пикор қилиш, унга салбий муносабатда бўлиш жараёнида кўринади.

«Феруз ва бошқа сарой шоирлари ижоди ғоявий, тематик жиҳатдан жуда камбағал бўлиб, улар ижодида ғоявий сустилик

куага якқол ташланади. Хоп саройида адабпётда тақлидчилик, шайрав шеърлар ёзини айниқса авж олган» каби фикрлар кўпгина адабий-илмий мақолаларга асос бўлди. Бу каби нотўғри фикрларнинг туғилишига сабаб бевосита Феруз ижодига, шахсиятига нотўғри ёндашув билан боғлиқдир. Чунки Ферузнинг адабий муҳитни жонлантиришдаги уринишлари, маданий жабаҳани ривожлантиришдаги саъй-ҳаракатларига нотўғри баҳо берилди. Саройда яшаб қалам тебратган ва ижодий фоалиятлари шу давргача бизга помаялум бўлиб келаётган Асад, Оқил, Саъдий, Комёб, Содик, Омон, Шиносий, Ғозий каби шоирлар қолдирган мерос анъанавийлик услубининг устунлиги билан диққатни тортади.

Муҳаммад Раҳимхон авлодини «шоирлар авлоди» деб атаса бўлади. Улкан қалб эгаси бўлган Ферузнинг таъсири натижасида хон авлодидан ўндан ортиқ ижодкорлар етишиб чиқди. Комёб, Муродий, Султон, Оқил, Саъдий, Асад, Содик, Ғозий каби шоирлар Ферузнинг қариндош-уруғлари бўлиб, уларнинг ҳар бири камида биттадан девон тартиб берилган.

Муҳаммад Раҳимхоннинг иқтидор кўлами кенг, ранг-баранг эди. У ажойиб ҳусниҳат эгаси бўлган, савъат сирларини чуқур билган. Муҳаммад Раҳимхоннинг ўзи «Шашмақом»га ўн учта куй басталаган.

Муҳаммад Раҳимхоннинг биз учун ғоятда муҳим фазилатларидан яна бири — унинг бадий маҳорати юксак, гўзал шеърлар яратган истеъдодли шоирлигида эди. Феруз тахаллуси билан ижод этган Муҳаммад Раҳимхоннинг шеърини ўзига хос оҳангга эга. «Ишқий газаллар ири» ҳисобланган Феруз лирикаси сержило, сермазмунлиги билан ажралиб туради. Феруз лирикасининг бой жиҳатларидан бири мисраларнинг ғоятда оҳангдор, ўйноқ, дилбарлигидадир.

Ошиқ дилидан кечаётган эҳтиросли, лаззатли хаёллар, баъзан оғир, ҳаин ўйлар шоир қаламида ўтли, ҳаяжонли, оғриқли дардларга айланади:

Оҳим, жонимга жавр айлаб мани ёр ўлтурур,
Ҳажр инди қилиб кўксумни афтор ўлтурур.

Васли бирла шод этиб агёрни, ҳижрон аро
Лайлабон маҳзун мани чархи ситамкор ўлтурур.

Феруз ижодининг асос кўнчилигини ишқ-муҳаббат мавзуси, инсоний кечималар тафсилюти, дилбар ёрнинг гўзаллигини таъриф-таъсиф қилувчи шеърлар ташкил қилади.

Ҳар бир сўзида, мисрасида гўзал ва боқира, самимий ва содда, ҳилол ва покиза ўйлар, туйгулар, ҳиссий кечималар жо бўлган бебаҳо дурдоналар жозибаси, латофати ўқувчини ўзига жалб

қилмай, уни сархуш фикрларга тортмай қолмайди. Лирик қаҳрамон ҳаёлидан кечаётган изтиробли, гамтип ўйлар, айрилиқ, умидсизлик, оғрининг азоблари ҳамма даврларда ҳам ҳар бир инсон қалбининг поэтик шикваларини, оғриқли кечинмаларини ёдга солади. Шoir шеърларининг замонавийлиги, барқарор кучи ана шу жиҳатларда кўринади.

Феруз шеърлятида гўзал маҳбуба таъриф-тавсифга бағишланган ўнлаб ғазаллар мавжуд. Шoirнинг иқтидор кўлами, ўзига хос маҳорати айниқса шу тахлит шеърларида ошқ кўринадди:

Гулшан ичра сарв ёхуд ул қадд мавзунмудур?
Паргис эрканму ва ё ул чашми пурафсуимудур?

Ул гул олмишму қизил гул илкига бу боғ аро,
Ё шаҳиди ишқ қонидни қўли гулгувмудур?

Феруз ўзининг олижаноб фаолияти билан кўнгина савобли ва бахайр ишларга қўл урди. Ферузининг самимий ва беғубор қалбдаги бу хислатлар унинг шеърларида ҳам акс этди:

Ишқ бир ўтдурур нечукким барқ.
Айламас шоҳ била гадони фарқ.

Тахт соҳиб, ҳукмрон бир шахснинг қамтарлик билан маъкур мисраларни битиши, айтиш жонзқи, беқиёе самимийлик, олижаноблик белгисидир.

Феруз иқодида бундай асарлар қаторида ахлоқ-одобга, самимий инсон бўлишга ундовчи шеърлар ҳам бор. Бу каби ғазалларда биз маънан баркамол, фидойи қалб эгасининг нидоларини тинглаймиз. Ҳақнинг берганига сабр-қаноат қилишга, чидам-саботга чорловчи мисраларда бир томондан эътиқодли, субутли бир инсоннинг қарашлари намоён бўлса, иккинчи томондан бу дил розларини ҳаётнинг бор паст-баландини, яхши-ёмонини кўриб, кўч нарсаларнинг шоҳиди бўлган кимсанинг ўғитлари, доно шахснинг маслаҳатлари деб тушуниш мумкин:

Саломат аҳли бошига фалакдин,
Даме тишмай ёғар санги маломат.

Маломат тошидан озурдадурлар,
Бу кўҳна дайра аҳли фаросат.

...Маломат чекмайин десанг жаҳонда,
Худонинг берганига қил қаноат.

Қаноат бирла сабр ўлса санга иш,
Хар ишда қилмағунг ҳаргиз надомат.

Шоир بازارдаги «аҳли фаросат», англашладикки, даврнинг илмли кишилари: олим, шоир ва шу каби ўзини ўз эътиқодига фидо қилган одамлардир. Бу тоифа одамлар ҳам, демак, даврдан ёлчимаган. Шоирнинг ушбу фикрларида шунчаки полишдан кўра кучлироқ бир нарса сезилади. Бу — куйиниш, халқ дардини ўзига ола билиш, қолаверса, замона олдидаги ўз ожизлигини идрок қилиш туйғусидир.

Феруз динга кучли эътиқод қўйган, теран ҳурмат билан қараган. Шоирнинг ижодий меросида бу фикримизни тасдиқловчи шеърлар мавжуд. Аксарият газаллар орасида шундай мисралар учрайдики, буларда шоирнинг дупёқараш, чин эътиқоди очиқ сезилиб туради:

Надомат бирла умрим ўтди, ё раб,
Етур тогла расулишгдин шафоат,—

дейди шоир бир шеърда.

«Бейиб парвардигор» дейишади. Инсон зоти борки, у хато ва камчиликни бошидан кечиради. Одамзод қилган гуноҳи учун охиратда жавоб бериши керак. Бу туйғу инсонни ҳар доим гуноҳдан тийиб туради. Унинг яратган олдидаги масъуллигини оширади. Гуноҳ қилиб қўйган ва қилишдан қўрққан одам тавбатазарруга ружуъ қўяди. Худога сиғинади, ёлворади, ундан мадад сўраб илтижо қилади. Юқоридаги мисралар Ферузнинг шу руҳиятда ёзилган шеърларидан бир намунадир.

Феруз ижодидан газал, мухаммас, мусаддас, маснавий, рубоий каби жанрлардаги шеърлар урин олган. Табиийки, газал буларнинг ичида энг катта ўринни эгаллайди.

Феруз ижоди бизга тўлалигича етиб келган, дейиш мумкин. Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти қўл-ёзмалар хазинасида шоир қўлёзма меросининг ўнга яқин нусхалари сақланади. Бу китобларнинг барчаси ўша даврнинг билимли, иқтидорли хатотлари томонидан кўчирилган бўлиб, деярли нуқсон-камчиликлардан холидир. Айниқса, 12066—рақами билан сақланаётган бир мажмуа қоғозининг нафислиги, саҳифаларининг гоят чиройли безаклар билан безатилганлиги, жуда гўзал ҳуснихати билан ўқувчи диққатини тортади. Бу мажмуа ўша даврнинг кўзга кўринган хатотларидан бири устод Муҳаммад Паноҳ Хоразмий томонидан ҳижрий 1312, милодий 1894—1895 йилларда настаълиқ хатида кўчирилган.

Бундан ташқари, Феруз шеърлари баёзлар таркибида ҳам жамланган. Бироқ бу девон ва баёзлардаги шеърларнинг кўпчилиги бир-бирини такрорлаши устига уларнинг аксариятда

мисралардаги айрим сўзларнинг алмаштирилганлигини, баъзан хатто мазмунга мутлақо мувофиқ келмайдиган сўзлар битилаётганини тўлиқ кўрамиз. Ферузнинг ilk бор нисбатан тўлиқ ҳолда чоп этилаётган ушбу шеърӣ китобига бундай чалкашликлар ҳам таъсир ўтказиши табиӣ.

Биз ушбу тўнламини тайёрлашда Ўзбекистон Республикаси Абу Райхон Беруний номига Шарқшунослик институти қошидаги қўлёзмалар хазинасида сақланаётган 12066. 3446-тартиб рақамли қўлёзмалардан фойдаландик, ҳамда шеърларни девоқ тартибига келтиришга уриндик.

Муҳаммад Раҳимхоп—Феруз ижоди ва фаолияти, шубҳасиз, тўлиқ ўрганишга, қолдирган бадий мероси эса кенг жамоатчилик ҳукмига ҳавола этишга арзӣди.

ГУЛСАРА ИСМОИЛОВА

ҒАЗАЛЛАР

* * *

Зиҳи бордур зуҳурингға азал бирла абад пайдо,
Тифаккур айлабон зотинг, қила олмас хирад пайдо.

Не ҳикматдурки, гулдек юз ато бир кимсага айлаб,
Бировда булбулосо оҳу афғон беадад пайдо.

Қачон ҳамдингга гүё айлагум тилли мане бекас,
Манга гар бўлмаса алтофи фазлингдин мадад пайдо.

Бу ҳам бор қудрату сунъинг тасдиқиға бир бурҳон
Ки, қилдинг бу тўққуз қат осмонни беамад пайдо.

Нечук мақбуллиғ топғусидур аҳли жаҳон аро,
Ул одамким, онга қаҳринг соридин бўлса рад пайдо.

Бориси хоҳиши тақдиринг ила бўлғуси мавжуд,
Неким гар бандадин оламда бўлса неку бад пайдо.

Тошар кавнайн ичра мақсад ила комини Феруз,
Иноётинг била бўлса анга гар маснад пайдо.

* * *

Булсун салом беҳад анга субҳ ила масо
Қим, деди васфини они фурқон аро худо.

Хоки қудумши айлади бўса ҳама расул,
Билди ўзига шоҳ они жумлаи анбиё.

Ул шомким, ҳақ амри била айлади уруж,
Тошти ҳама мурод ила мақсудини раво.

Албатта ҳашрда тошар ошинг шафоатин,
Ҳар кимсаким, жаҳонда қилур инқиёд анго.

Ҳар кимки, амри шаръийга гар сунмагай бўюн,
Рузи жазода бўлгуси икки юзи қаро.

Ҳар ким салому саловот этса одатин,
Шаҳд шафоатин ичадур тошгла ҳашр аро.

Феруздек шафоатинг умидин этгамен,
Ҳосил қил они лутфинг ила бобини манго.

* * *

Ғраб, иш субҳу масо журм ила исендур манга,
Неки кўзум ушбу ғусса бирла гирендур манга.

Бошлағил тавфиқ ила роҳи ҳидоят сориға
Ким, кўнгул ҳар дам залолат бирла жавлондур манга.

Ман аён қилмоқ санга лозим эмасдур ҳар нафас,
Ким санга бордур намоён неки пинҳондур манга.

Сен агар лутфу инояту қарам айласанг,
Жумлайи мушкул иччи оламда осондур манга.

Аффу ҳажридин бир қатра эҳсон айлагил,
Ким ҳамиша журм ила исён фаровондур манга.

Маърифатнинг жонибиға бошла йўлким борҳо,
Иҳақл сори хотири афкор жуендур манга.

Қил ато бир журъаи фазлинг билаким, Ферузинг,
Субҳ ила шом орзу дарён ғуфрондур манга.

* * *

Нигоро, олди ҳушим, тарзи рафторингга салламно!
Ерутти тийра кулбам, меҳри рухсорингга салламно!

Ишим қотил кузупг бедодидин бўлмиш, баче, мушкул,
Ичиб қонимни тўймас, чаши хунхорингга салламно!

Лабинг сўздин берур жон улган элга дарди ишқингдин,
Равонпарвар лаби жонбахши гуфторингга салламно!

Ҳама ишқ аҳлидур, эй муғбача, зулфинг гирифтори,
Бори дин аҳлини банд этди — зуннорингга салламно!

Дединг: «Лутф айлағум!», ултурдинг, аммо неча ноз
айлаб,
Агар лутфинг бу эрса, жавру озорингга салламно!

Қилурсан ноз, агар ман ҳар неча арзи ниёз этсам,
Ситамкор маҳвашо, бу навъ атворингга салламно!

Сенга, Феруз, ўлуб бахт, этдинг ул ой қадди, зулфин васф,
Бу янглиғ табъи нозик бирла ашъорингга салламно!

* * *

Ул ой васфини бирд этсам забонда,
Неча йиллар адо бўлмас баёнда.

Дебон маъшуқинг асру бевафодур,
Манга кўп таъналар айлар жаҳонда.

Нетайким, ишқ зўр айлаб кўнгулга,
Ул ойнинг меҳрини асратди жонда.

Ҳабибимга чу маҳрам бўлди ағёр,
Эрурмап ушбу ҳасратдин фиғонда.

Фироқ ичра менинг бағрим қилиб қон,
Нигорим, билмадим, эрмиш қаёпла.

Ҳумоюн бахт ила бўлсун саломат,
Агар бўлса ҳабибим ҳар маконда.

Агар Ферузлик иқболинг эса,
Висолига етушқунг бир замонда.

* * *

Гул юзунгга булбулосо ўтлуғ афғоним фидо,
Сарви озодингга қумридек хуш алҳоним фидо.

Хирмаши гулдек бўлуб киргил қучоғим ичраким,
Гул киби ислаб юзунг, айлай санга жоним фидо.

Ваҳ, нечук кофирдурур икки кўзингким, бир қиё
Ҳолима боқмас ҳам этсам нақди имоним фидо.

Гоҳ-гоҳи ман сори қўйғил қадамким, айлайин
Мақдаминг гардиға жон, эй кўнглум олғоним, фидо.

Эй париваш кулбамга элдин ниҳону ошкор
Келки, то айлай санга пайдою пинҳоним фидо.

Чашми умидим ёр ўлғил меҳрдек юз бирлаким,
Баҳри коп этсун санга чашми дурафшоним фидо.

Бахти Феруз ила гар топсам висолинг давлатиш,
Сўз дуррин базмингда айлай, эй суҳандоним, фидо.

* * *

Рухсорин очиб бир пари келди бу тун базмим аро.
Бошдин оёқи бор экап меҳру вафо, нозу адо.

Чиқса фалакка ҳар саҳар оҳу фиғоним, не ажаб,
Айлар фузунроқ ҳар кеча ул ой менга жавру жафо.

Билмоп, не офат эрди ул бўлғоч назарга жилвагар,
Ақлу хирад, ислому дин ўлди бори мендин жудо.

Жонинг учун ҳар дам манга кўргуз тараҳҳум, эй пари
Ким, сабру тоқат қолмади жавринг чекиб субҳу масо.

Оидек юзунгинг партави тушсун қаро кулбамга ҳам,
Қўйғил қадам, эй маҳлиқо, очиб узори дилкушо.

Не суд, толеъ бўлса гар юз ою кун, ҳар субҳу шом,
Нечунки бор Ферузга меҳру жамолинг муддао.

* * *

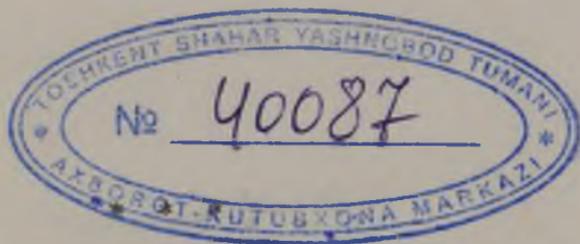
Эй, юзунгдур ҳусн авжида мунаввар офтоб,
Кўргач они заррадек этсам тонг эрмас изтироб.

Булбулосо айлабон туп-қун ғиғону полалар,
Зор кўнглум гул юзунг шавқида бўлмишдур хароб.

Лаъли майгунинг ғироқида етибман ўлғали,
Васл аро лаълинг шароби бирла қилғил комёб.

Дўстлар, фарёду афғон этсам эрмас айбким,
Дилбарим ағёрға лутфу манга айлар азоб.

Маҳрам эт васлинг аро иқболи Ферузинг кибби,
Бу ҳазинни, эй суманбар, айламай нозу итоб.

Дедим: «Кўзумни равшан эт меҳри жамолнинг кўрсатиб!»
Деди: «Узорим ўтига жонинг нетарсан ўртатиб?!»

Дедим: «Тараҳҳум айлабон ҳолимга қил назвора».
Деди: «Кўзум жонинг фиғор этгуси ноз ўқин отиб».

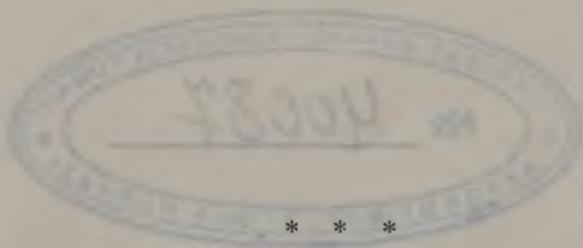
Дедим: «Висол ичра лабинг шаҳди менинг комим эрур».
Деди: «Санга бергум ани заҳри фироқ ичра қотиб».

«Дедим: «Лабингнинг шарбати ширинму ё кавсар суйи?»
Деди: «Бўлурму ҳар суйи оби бақоға ўхшатиб?!»

Дедим: «Недин эркан бугун олам муаттар бўлмоғи?»
Деди: «Сочимни тонг ели юз узра солмиш бутратиб».

Дедим: «Кўзунг бедор қил ноз уйқусидин, эй пари».
Деди: «Бу лаҳза фитнайи нойимни неткунг уйғотиб?!»

Дедим: «Кўзунгдин ўргилай, бир бўса бер Ферузга».
Деди: «Юзумни оғритур ҳар ён хатинг ниши ботиб».

Етушти ҳажридин жонимга юз раижу алам, ёраб,
Кўруб ҳолимни, кам қилмас манга бир дам ситам, ёраб.

Висоли орзусида ўтурдим субҳ ила шомим,
Муяссар бўлмади ҳижронида жуз дарду ғам, ёраб.

На қолди тоб жисмимда, на тоқат зор кўнглумда,
Етур эмди висолиға ўзунг айлаб карам, ёраб.

Сочи савдосида доим қоронғудур манга олам,
Менинг бу шомии ҳижронимга еткур субҳидам, ёраб.

Ҳаҳоноро жамолидин менинг базмимга ҳам бир тун
Етургайму экаи равшанлиғ ул маҳваш санам, ёраб.

Агар лутф айлабон ўз илки бирла берса бир соғар,
Кўнгулда қолмас эрди орзуйи жоми Ҳам, ёраб.

Не янглиғ сабр қилсун ул қуёш ҳижронида Феруз,
Зиёд айлар жафосин, айламас бир зарра кам, ёраб.

* * *

Бу оқшом келди ул дилбар адаб бирла салом айлаб,
Улук жисмимга жон берди масиҳосо калом айлаб.

Шабистонимни қилди оразининг меҳридин равшан,
Очиб рухсоридин парда, куёш янглиғ хирём айлаб.

Аён айлаб жамолин қилди шомим субҳга табдил,
Юзи ҳижронида ағёрнинг субҳини шом айлаб.

Келиб юз навъ нозу ишва бирла меҳр этиб оғоз,
Қошимда ўлтуруб деди тилин муъжиз калом айлаб

Кин: «Эй ҳажримда кўнгли лоладек доғ узра доғ ўлғон,
Юурсан бўйла токи айши роҳатни ҳаром айлаб?»

Висолимга чу етдинг шоду масрур айлабон ўзни,
Баён айла мапга сен арзи ҳолингни тамом айлаб».

Чиқориб бир суроҳий бода пайдар-пай қилиб лабрез,
Ичурди қўл солиб бўйнулга юз минг эҳтиром айлаб.

Қириб оғушима мажлис аро сармасти хоб ўлди,
Тонг отғунча мани масти мудом шодком айлаб.

Ери ушшоқини Феруз сармасти баҳор этти,
Оллоҳ, шод эт они барчадин олиймақом айлаб.

* * *

Олса жоним қошу кўзунг, икки лаб,
Тозадин жон бергусидур иккилаб.

Етса соқий базми аро павбат манга,
Майдин айлаб жомши тут лабо-лаб.

Лаъли майгунинг фпроқидур менинг,
Солғон ўт жонимга гар сўрсанг сабаб.

Ташлабон ҳижрон қоронғу чоҳиға,
Қон оқиздинг кўзларимдин рузу шаб.

Кеча-кундуз ғайр ила суҳбат тузуб,
Нуш этарсан дам-бадам жоми тараб.

Зори саргардон бўлуб субҳу масо,
Жошу дил қилгусидур васлинг талаб.

Ўзгаларга қўргузуб лутфу карам,
Не учун Ферузга қилгунг ғазаб.

* * *

Зулфи мушкинини ул ой айлади юзга ниқоб,
Ошиқу бечораларнинг кўзини қилди пуроб.

Оташин рухсори устида муанбар кокили,
Ўтга тушган қил масаллик қилғусидур печу тоб.

Лутф этиб келдинг букун базмим аро, эй мугбача,
Келтуруб жоми паёнай қил мани сармасти хоб.

Эй суманбар, ҳар қачон ишқ аҳлига солсанг назар,
Ман ҳазинингни доғи ул жумладин қилғил ҳисоб.

Нуш этиб ағёр пла гулранг май ул сарвнот,
Айлади ман зорни рашк ўтига бағрин кабоб.

Ғар такаллум чоғи дур сочса лаби ёқутидин,
Айлай олғайму анга ўзин баробар дурри ноб.

Солибон Ферузни кўздин йироқ, эй нозанин,
Ғайр пла суҳбат тузуб ичкунгдур гулгун шароб.

* * *

Ёримнинг рухсори оллида ҳижилдур офтоб,
Ваҳки, онинг ишқи ўти қилди бағримни кабоб.

Ул паривашга дедим: «Лаълинг майидин бода тут».
Ноз ила дерким: «Санга еткайму лаълимдин шароб?»

Ёлвориб ҳар неча лутф уммид қилсам ёрдин,
Ул манга сукуб-қулуб юз ноз ила айлар итоб.

То эрур жонинг баданда, иста жонон васлини,
Етса ҳам, эй дил, санга йўлида юз ранжу азоб.

Ман дедим ёримга: «Лаълингдин ато қил бўсае!»
Деди: «Эй Феруз, сабр эт, мунча кўргузма шитоб!»

* * *

Лаълиға еткурубму ул гулузор шарбат,
Таъм ичра буки топмиш кўп иштиҳор шарбат.

Ичгандек обиҳайвон руҳи равон топарман,
Гар берса лабга элтиб бир коса ёр шарбат.

Гуё лаби суйиндин бир қатра томизибдур,
Қанд узра мунча бўлмиш кўп ширавор шарбат.

Ул шўх лабшакарнинг лаълиға етконидин
Топмиш бу навъ қадру ҳам эътибор шарбат.

То қилди бўса ул шўх лаъли равон физиоини,
Ушбу хусусдин олди маңдин қарор шарбат.

Жонимни рашк ўтиға, жоно, десаңки ёқмай,
Ағёр бирла ичма кўб ошкор шарбат.

Шарбат висолинг ичра берма рақибларға,
Ичмак муносиб эрмас ҳар побакор шарбат.

Доим вужуди бўлгай эмин хазон елидин,
Ҳар кимки, ёри бирла ичса баҳор шарбат.

На хуш саодат ўлгай Ферузлик қилиб бахт,
Ҳар кеча ўз қўлидан берса нигор шарбат.

* * *

Фурқатинг солди дилу жон ичра ут,
Кўфри зулфинг дину иймон ичра ўт.

Наргиси шаҳло кўзунг солғусидур
Бир пигаҳдин боғу ризвон ичра ўт.

Оҳ чексам фурқатингдин ўртаниб,
Тушгусидур байтулаҳзон ичра ўт.

Журмим, эй маҳваш, недур, ҳар дам солур
Барқи ишқинг жисми вайрон ичра ўт.

Ой киби фаррух юзунгинг фурқати
Солди кўкда меҳри рахшон ичра ўт.

Не ажаб, кўргач юзунг Ферузнинг
Оҳидин тушса гулистон ичра ўт.

* * *

Улмакка етдим ҳижрон ғамидин, ҳолимға эт раҳм, эй
сарвиқомат,
Қиддинг ниҳоли боди хазондин бўлсун, плоҳо, доим
саломат.

Ишқингға тушдум, қолдим балоға, келмасму раҳминг бу
мубталоға,
Зур айлаб ишқинг мен бенавоға, солди бошимға шури
қиёмат.

Қофур кўзунгга жону жаҳоним бўлсун тасаддуқ, эй
меҳрибоним,
Лаълинг майидин маст айла жоним, ғамдин топай то
бирдам фароғат.

Юз узра лаълинг чун қилди пинҳон хатти зумуррад, эй
моҳитобон,
Десам тонг эрмас, зулматда қолгон ҳайвон суйидин
улдур аломат.

Васлинг шаробин иш айлаб агёр, тун-кун эрурлар
саршор-саршор,
Ваҳким, бўлубман маҳруми дийдор, заҳри ғамингга
қилдим қаноат.

Рашк ути айлаб бағримни бир ён, ашқимни қилди дарёи
уммон,
Андухи фурқат ошуби бир ён, бир ён ҳужуму таъну
маломат.

Чархи ситамгар айлаб манга кин, қилди санга қаҳр
этмакни ойин,
Биллоҳки, ғамдин бу жони ширин топмас танимдин
чиқмоқға фурсат.

Аҳбоб васлинг хонила маҳзуз, ҳижроп ғамидин маъмуну
маҳфуз

Бордур манга ҳам мақсуди малҳуз, жоми висолнинг
йўқ шаҳли шарбат.

Бўлсун ҳамиша гардун ғулومнинг, иқболи толеъ роми
мароминг,

Феруз ўлуб ҳар субҳ ила шоминг, ҳамроҳинг ўлуб бахту
саломат.

* * *

Нечук офат эдинг, эй сарвиқомат,
Бошимга солди ишқинг юз қиёмат.

Қиёмат шўришин жаҳонга солдинг,
Ўжаҳондин мунъадам булди фароғат.

Фароғат истаган чиқсун жаҳондин,
Топилмасдур тирикликда саломат.

Саломат аҳли бошига фалакдин,
Даме тинмай ёғар санги маломат.

Маломат тошидин озурдадурлар,
Бу кўҳна дайрда аҳли фаросат.

Фаросат ҳайлининг оллида бу қул,
Бошингга солмайин чини малолат.

Малолат чекмайин десанг жаҳонда,
Худонинг берганига қил қаноат.

Қаноат бирла сабр ўлса санга иш,
Ҳар ишда қилмағунг ҳаргиз падомат

Надомат бирла умрим ўтди, ёраб,
Етур тонгла расулингдин шафоат.

Шафоат жомидин саршор қилғил,
Ҳазин Ферузни шоҳи рисолат.

Ҳачонким айласа ул Исойи замона ҳадис,
Ўлук баданга берур умри жовидона ҳадис.

Бўлур бори шаккарин нуқтагўйлар абгаму лол,
Не мажлис ичра қилур ул маҳи ягона ҳадис.

Ҳадисидип, неажаб, умри жовидон топсам
Ки, ҳар дам оби Хизрдин берур нишона ҳадис.

Деса сўз ўзга ҳабибимдин, айламас таъсир
Қулоқга ҳар нечаким бўлса қудсиёна ҳадис.

Биҳамдиллаҳ, эрурман висолиға маҳрам,
Нединки, бордур эшитмак манга баҳона ҳадис.

Муганниё, тузуб «Ушиққи рост» оҳангин,
Наво қил, айлабон оғоз ошиқона ҳадис.

Гоҳи карам била Ферузни ҳам айлаб ёд,
Замон-замон анга қил хат била равопа ҳадис.

* * *

Қадинг ҳажрида, эй ҳури паризод,
Қилурман қумри янглиг пола бунёд.

Даме бу ҳолима айлаб тараҳҳум,
Висолинг базмида қилгил маши шод.

Мунаввар оразинг чун моҳи анвар,
Эрур зебо қадинг чун сарви шамшод.

Жафо таркин тутуб ман нотавонга,
Ҳазин кўнглумни гамдин айла озод.

Эрур ҳар киррикиннг бир туки ханжар,
Кўзунг жон олгучи бераҳм жаллод.

Не бўлғай бир кеча элдин ниҳоне
Хиром этсанг қилиб Ферузни ёд.

* * *

Гулшан ичра сарв ёхуд ул қади мавзунмудур?
Наргис эрканму ва ё ул чашми пурафсунмудур?

Ул гул олмишму қизил гул илкига бу боғ аро,
Ё шаҳиди ишқ қонидин қўли гулгунмудур?

Гул нечук гулгун юзунгга ўзни монанд айлағай
Ким, онинг ранги юзунгдин дам-бадам афзунмудур?

Гул уза шабнамму ёхуд булбул ашқи ҳажридин
Гул боши узра нисор ўлгон дури макнунмудур?

Буки, тинмай гулшан ичра нола айлар андалиб,
Ул дағи бир гул ғамидин ман қиби маҳзунмудур?

Дўстлар, Лайлини гулрўйимга ташбеҳ айламанг
Ким, онинг девонаси мен зордек Мажнунмудур?

Эй кўнгул, ул гул висоли ичра шод эткан сани,
Бахти Ферузингму ёхуд гардиши гардунмудур?

* * *

Кулуб деди манга бу кеча дилдор:
«Булубмусан манга асру гирифтор?»

Дедимким: «Ошиқи зорингман, оре,
Нетайким, васлинга йул бермас агёр.

Санга агёр ҳамдам булса бир дам,
Менинг багрим булур афгору афгор.

Бу ҳолимини куруб, қилғил тараҳҳум,
Булубман дарди ишқингдин баса зор...»

Табассум бирла дур сочиб сүзидин,
Дедиким: «Не гараз бу сүздин, эй ёр?»

Дедим: «Лаълингдин этгил буса эҳсон»,
Деди: «Бу нукта бордур асру душвор».

Куруб ул дамда беҳад изтиробим,
Деди: «Феруз, булгум санга ғамхор».

* * *

Шод ўлғил, эй маҳзун кўнгул, бу кеча дилдоринг келур,
Ширин такаллум, гулбадан, лаъли шакарборинг келур.

Соз айла айш асбобини, очғил тараб абвобини,
Рухсори оламтобини очиб севар ёринг келур.

Лаълин қилиб мўъжизбаён, бермакка умри жовидон,
Юз навъ меҳр айлаб аён, жонбахш гуфторинг келур.

Ҳижрони ичра борҳо тортар эдинг ранжу ано,
Бу дам тутуб расми вафо шўхи ситамкоринг келур.

Маҳзун қилиб ағёрни, шод этгали сен зорни,
Тарк айлабон озорни, ёри вафодоринг келур.

Кўнглига ноланг бир саҳар таъсир қилмишдур магар,
Ширин дудоқу сиймбар, фархунда дийдоринг келур.

Ферузбахт ўлғил мудом, эг нуши ишрат бирла жом,
Андоққи сарви хушхиром, озода рафторинг келур.

* * *

Оҳим, жонимга жавр айлаб мани ёр ўлтурур,
Хажр тигидин қилиб кўксимни афгор ўлтурур.

Берса жон ширин лабидин гар ўлук жисмимга, лек
Қатлима айлаб ишорат, чашми хунхор ўлтурур.

Келса токи мажлисимга неча турлук ноз ила,
Саҳ қилиб хушдил, бўлуб гоҳи дилозор ўлтурур.

Гар назар қилсам ул ой рухсориға мойил бўлуб,
Ранг ўтиға ўртабон зулфи нигунсор ўлтурур.

Насли бирла шод этиб агёрни, ҳижрон аро
Айлабон маҳзун мани, чархи ситамкор ўлтурур.

Ишқ айтур: «Масти хоб ўлғонда ўнгил лаълидин»,
Ақд дер: «Қуй бу ишинг, гар бўлса бедор, ўлтурур».

Ҳар неча йўлида жон қилсам фидо Феруздек,
Айламай манзур они, ҳар дамда юз бор ўлтурур.

* * *

Лутф ила айлаб табассум, келди чун базм ичра ёр,
На анга бир кимса ҳамдам эрди, на агёр ёр.

Поз ила бошлаб такаллум деди ул дилбар манга:
«Қайси маҳваш кўргузуб юз олди сандин ихтиёр?

Қайси бир жаллод кўз ҳолинг хароб этмиш сенинг,
Қайси дилбар зулфига бўлдинг асир, эй дилфигор?

Қайси бир ёқутлаб дурдек тиши муштоқисан
Ким, кеча-кундуз кўзунг ёши эрур гавҳарнисор?»

Маи дедим онинг бу янглиг илтифотини кўруб:
«Сан эурсан бағрим этган қон, чашмим — ашкбор».

Юз туман найранги бирла икки жоду наргисинг
Ақлу ҳушимни олиб қилди мани мажнуншиор.

Деди: «Эй Феруз, келдим кулбанга танҳо бу тун,
Хоҳ сўргил, хоҳ ўн энгу лабу энгу узор».

* * *

Бект лабу гавхар тишу гунча даҳан ёринг келур,
Насрин узору лоларух, хуршид рухсоринг келур.

Нсо нафас, Юсуфи Чин, Мусо такаллум мохрӯ,
Шаллод кӯзу бераҳм дил, шӯхи жафокоринг келур.

Мушкун қошу сунбул сочу моҳпайкару жонбахш дам,
Саймизақан, гулвираҳан, лаъли шакарборинг келур.

Мохроразу фаррух юз, тӯбиқаду ширинсухан,
Тутти мақому гулбадан, товус рафторинг келур.

Қофирвашу ошпаққушу позик мизожу тундхӯ,
Сангин кунгил, бедодгар, ёри дилозоринг келур.

Рингии адою тезфаҳм, абрукамону хашмгин,
Қотил нигоҳу бевафо, чашми хунхоринг келур.

Ицболу Ферузинг бўлуб ёвар санга ул нозанин,
Лутфу карам зоҳир қилиб, бўлмоқ учун ёринг келур.

* * *

Ўилдилар кўзум равшан орази дурахшонлар,
Комим этдилар ширин лаъли шаккарафшонлар.

Ноз ила карам айлаб мажлис ичра келдилар
Орази гулафшонлар, кокили паришонлар.

Хуснига берур зийнат бир-биридин афзуироқ,
Юзда холи ҳиндулар, лабда хатти райхонлар.

Жонфизо табассумдин лабларин қилиб хандон,
Ўилдилар сўруб ҳолим меча лутфу эҳсонлар.

Лаъли жонфизолардин бўсалар ато айлаб,
Бердилар фироқ ичра хаста жонга дармонлар.

Нўш этиб майи гулранг мастлиг қилиб ҳар
Бир-бири била ўйнаб чок этиб гирибонлар.

Сўз дурин нисор айла мақдамига, эй Феруз,
Базминг ичра келмишлар бу азиз меҳмонлар.

* * * * *

Эй сабо, бергил хабар, оромжоним қайдадур?
Сариқаду гулпираҳан, ғунча даҳоним қайдадур?

Бир қиё боқмоқ била ақлимни торож айлаган
Ул нарирухсор, мужғони синоним қайдадур?

Чиқти жоним ғурқатида гул юзини кўрмай анинг,
Жон берурға лаълидин Исо нишоним қайдадур?

Нон ила жонимни олгон кўргузуб зулму ситам,
Савидилу бедодгару номехрибоним қайдадур?

Кечаю кундуз ғироқида ўлар ҳолатдаман,
Айнинг, эй аҳбоблар, жисм ичра жоним қайдадур?

Оҳу нолам чархфарсадур юзи ҳижрониди,
Билмадимким, боиси оҳу ғиғоним қайдадур?

Белу оғзи ёди бирла кўзларим гирён этиб,
Ошкоро айлагаи дарди ниҳоним қайдадур?

Васли бирла шод этиб агёрларни ҳар кеча,
Байтулаҳзонимға бўлмай меҳмоним қайдадур?

Тонмадим ул гул висолидин хабар Феруздек,
Эй сабо, бергил хабар, оромжоним қайдадур?

Офтобосо жамолнинг кўргач ўлдум, эй нигор,
Беқарору беқарору беқарору беқарор.

Тиғи ишқу ханжари нозингдин ўлдум субҳу шом,
Дилфигору дилфигору дилфигору дилфигор.

Оҳу нолам айлади ишқингни охир даҳр аро,
Ошкору ошкору ошкору ошкор.

Жавру зулмнинг бўлгондур ман ҳазинга дам-бадам,
Бешумору бешумору бешумору бешумор.

Ой киби фаррух жамолнинг кўргали йўлунгда кўз
Интизору интизору интизору интизор.

Ноз пла сўрсанг самандинг сакратиб йўқ сен каби
Шоҳсувору шоҳсувору шоҳсувору шоҳсувор.

Васлингга йўл топса ҳар ким бўлгай ул Феруздек
Бахтиёру бахтиёру бахтиёру бахтиёр.

* * *

Айлади ҳайрон мани бир шӯх чашми холдор,
Кўргач они борди илкимдин ивону ихтиёр.

Чикса рахшии сакратиб майдонга гар, даврон эли
Қилгуси дарёи ҳайрат ичра гарқ ул шоҳсувор.

Ваҳ, не янглиғ офат эрди солди ўт олам аро,
Ҳийнатиб қошу кўзини очибон гулгун узор.

Гўркини эгри қўюб зулфин паришон айласа
Илгусидур порсолар кўнглидин сабру қарор.

Гул кўтармиш бошига шабнам дурин қилмоқ учун,
Сапри боғ этсанг агар они қудуминга нисор.

Мола пойандоз учун баргин тўшаб йўлунг узра,
Наргис шахло кўзидур кеча-кундуз интизор.

Хўблиқ лофин урар гулшанда гул, эй жон, келиб
Қилгил очиб гул юзунг ул хийра сарни шармисор.

Гул юзунгни кўрмак айлаб орзу субҳу масо,
Кўзларим ёш тўккусидур мисли абри навбаҳор.

Ошиқи бечоралар ҳолига қилмоққа ситам,
Ифтурур оламда сандек бир парирухсор ёр.

Бу жаҳон раъноларига бўлма мафтун, эй кўнгул,
Борчасидур бесаботу бебақою бемадор.

Айб қилманг гар паришонҳол эсам Феруздек,
Айлади ишқи ул ойнинг жону кўнглум беқарор.

* * *

Оразининг меҳрига хуршиди рахшон бандадур,
Қомати зебосига сарви хиромон бандадур.

Чашми хоб олудиға наргис қилиб қурбон ўзин,
Юзининг гулзориға фирдавси ризвон бандадур.

Рухпарвар нуктасига бўлғусидур кул Масиҳ,
Жонфидо лаълиға онинг обиҳайвон бандадур.

Дарғаҳидадур Зулайҳо бир канизи камтарин,
Партави рухсориға минг моҳи Канъон бандадур.

Лайлийи лўливашимнинг зулфи анбарбориға,
Айлабон жонин фидо Мажнуни ҳайрон бандадур.

Ул лаби ширин фироқида қолиб шому сабо,
Васлин айлаб орзу Фарҳоди нолон бандадур.

Бахт ўлуб Феруз агарчи ҳар дор оша эрса ҳам,
Ўлмак истаб лаъли ширинингни, эй жон, бандадур.

* * *

Сочи сунбул, юзи гул, шўхи паризодим келур,
Қилғоли комим раво ул сарви озодим келур.

Ишқида билмиш дурур ҳоли харобимни, магар
Раҳм этиб ман сори буқун қадди шамшодим келу.

Жилва бирла қомати сарвин хиромон айлабон,
Тарк этиб озору жаврин кўзи жаллодим келур.

Васлин истаб борғоч—ўқ қўйи сори боқиб манга
Деди ул ширинлиқо: «Ишқимда Фарҳодим келур!».

Жавру зулмин тарк этиб буқун менинг кулбам аро,
Лутф айлаб боиси афғону фарёдим келур.

Кўрубон Мажнуни забун ҳолим жунун водийсида,
Деди таслим айлабон: «Ишқ ичра устодим келур».

Кўргач-ўқ Ферузни деди табассум кўргузуб:
«Васлим айлаб орзу ул зори ношодим келур».

Сакратиб майдонда рахшин ул пари жавлон қилур,
Чусту чобукликда олам аҳлини ҳайрон қилур.

Сарвқадду гул юзин кўрмаклик айлаб орзу,
Булбули қумри ўзин шавқ утига сўзон қилур.

Кўз юмуб очгунча етса ишқ султони агар,
Ақлу ҳушу сабр қасрин ер била яксон қилур.

Ҳажридин етса жафо ул дилрабодин ҳар неча,
Ул жафони васл умиди дардима дармон қилур.

Оҳким, ман нотавонни фўрқат ўтига ёқиб,
Васлида ағёрни саршор этиб шодон қилур.

Айлабон кўксум ҳадаф, қаҳру ғазаб зоҳир қилиб,
Қошининг ёси била мужгон ўқин паррон қилур.

Жоли зоримга неча қилса ситам парвонадек,
Боши узра айлаб ўзин писор, онга қурбон қилур.

Илтифотингдин насиме етса, жоно, ман сори
Боғи умидим гулини гунчасин хандон қилур.

Ёғдуруб анжум ушшоқ тошини кажрафтордин,
Олам аҳли умрини бунёдини вайрон қилур.

Аҳли хиссат етса давлатга, замона аҳлининг
Бир фулуси кармана учун бағрини бирён қилур.

Сабр қил Феруз, агар қилса жафо бу чархи дун,
Сабр қилгоннинг худо мушкулларин осон қилур.

* * *

Не боло, мавзун келибдур қадди хушрафторингиз,
Ваҳ, нечук жонпарвар эрмин шаккарин гуфторингиз!

Оби ҳайвон ўлди зулмат ичра ҳижлатдин ниҳон,
Хатти Хизр ичра чу кўрди лаъли шаккарборингиз.

Нифиол айлаб Масиҳо чарх уза қилди уруж,
Рухафво бўлди чун анфоси қудсосорингиз.

Кун уётдин айлади ўзпи шафақ ичра ниҳон,
Кўрди гулгун тўп аро то отанин рухсорингиз.

Наргиси фаттон кўз очиб, қолди ҳайрон боғ аро
Ким, қилиб наззора икки жодуйи хунхорингиз.

Очмас эрдук шўхлар ҳусни тамошосиға кўз,
Гар муяссар бўлса кўрмак бир назар дийдорингиз.

Ҳолимизга раҳм этингким, лаълингиз ҳижронида
Нўш этиб ҳуноби ғам, доим эрурмиз зорингиз.

Қолди бу атворингиз расми муруватдин йироқ,
Ҳажрингизда биз ғамин, васл ичра шод ағёрингиз.

Не сабабдин қилдингиз Ферузға нозу итоб
Ким, ул эрди базмингиз ичра анису ёрингиз?

* * *

Ҳар сўзида фoш этар ул бути танноз ноз,
Бўлмуш анга гўйиё ҳамдаму ҳамроз ноз.

Ҳар печа ул шўҳға арзи инёз айласам,
Айни тағoфул била қилғуси oғоз ноз.

Нозлар айлаб қилур ишқ эли қўнглин шикор,
Бўлди, магарким, анга шунқори шаҳбоз ноз.

Ноз ила боқғоч қиё ҳушуму сабрим олиб,
Дашти жунунда мани қилди сабуктоз ноз.

Гар анга тузғил десам дўстлиқ оҳангини,
Жаври мақомин тутуб қилғусидур сoз ноз.

Турфа будурким, ўлук жисмима жон бергали
Бўлди Масиҳo киби мўъжизанардоз ноз.

Гар тиласанг васлида кoм ила Ферузлиқ,
Сан анга қўб қил инёз, этса гар ул оз ноз.

* * *

Висга тараҳҳум айланг, эй дилбари гулузоримиз,
Ишқингиз ўти сарбасар ёқди тани нисоримиз.

Базмингиз ичра ўзгалар жоми тарабини нўш этиб,
Бир гаму ҳажрингиз аро васли майи хуморимиз.

Сиздин умидимиз буму эрди қилиб хилофи аҳд,
Дирду аламни қилдингиз бизнинг анису ёримиз.

Хоки қудумингиз тилаб шавқ ила тортар интизор,
Нудингиз узра сув сочиб дийдаини ашқборимиз.

Бўдсангиз айлабон қарам қулбамиз ичра меҳмон,
Мақдамингизга бўлгуси жавҳари жон нисоримиз.

Зарра мисол оғзингиз бирла ингичка белингиз,
Ақлимиз олибон адам айлади йўқу боримиз.

Ошиқингизмиз, айлангиз базмингиз ичра бизни шод
Ким, шабу рўз васлингиз жоми умидворимиз.

Дўстингизмиз, этмангиз суҳбатимиздин ижтиноб,
Чунки муҳаббат аҳлининг соҳиби эътиборимиз.

Зулмингиз этти сарбасар кўнглумиз мулкини хароб,
Гарчи замона аҳлининг Шоҳи Жам иқтидоримиз.

Ул қуёш очиб юзин қилди мунаввар шомимиз,
Қолмади жону кўнгулда заррадек оромимиз.

Эй сабо, кўйи сори қилсанг гузар одоб ила,
Ул парилар шоҳига еткур бизинг пайғомимиз.

Соқие, бир жом ила комимни ширин айлагил,
Ўлтуруб зуҳд аҳли бирла талх бўлди комимиз.

Келмакидин ваъда айлаб эрди, ваҳким, келмади,
Гўйие бўлди пушаймон ваъдадин худкомимиз.

Жон қушига эмди йўқ озодлиг ул қайддин,
Холи мушкин дона бўлмиш, зулфи анбар—домимиз.

Шукрилилаҳ, дилбарим лутфу мурувват кўргузуб,
Сунди айлаб лаб-балаб ишрат майидин жомимиз.

Келгил, эй Феруз, қил эмди манга ҳамроҳлиг,
Каъба кўйи сори чун боғладуқ аҳромимиз.

Айлаган ҳолим хароб, эй сарвинозим, сизмусиз?
Курубон қилгон ситам ажзу ниезим, сизмусиз?

Кўргузуб нозу адо дилбарлик ойини била,
Жон қушини сайд қилгон шоҳбозим сизмусиз?

Равшан этган фурқатидин тийра бўлгон кўзларим,
Меҳри рухсорин очиб, шамъи тирозим сизмусиз?

Бизм этарга мажлис ичра дилраболар бўлса жамъ,
Барча маҳвашлар ичида сарфарозим сизмусиз?

Раҳм қилмай ошиқи бечораларнинг ҳолига,
Ишқ элига қаҳри кўпроқ, лутфи озим сизмусиз?

Масти лояқил қилиб мен зорини зуҳд аҳлига,
Ошкоро айлаган пинҳони розим сизмусиз?

Лутф этиб ҳақ, бахт ўлуб, Феруз, топдим салтанат,
Шоҳлар ичра мен эсам Маҳмуд, Аёзим сизмусиз?

* * *

Ёр кўнглимдаги асрору ниҳоним билмиш,
Ишқида ҳар неки ниҳону аёним билмиш.

Лутф бирла бу кеча келди ёнимга гўё
Енғонин фўрқат ўтига тану жоним билмиш.

Чиқғонин гул юзи ҳикронида афлок узра
Булбулосо тун-қун оҳу фўғоним билмиш.

Ҳожат эрмас анга арз айламак аҳволими
Ўим, вафо йўлида яхшию ёмоним билмиш.

Шукрим, толеъ Феруз пла бормиш хушҳол,
Ишқида тузлуқим ул қоши камоним билмиш.

* * *

Либ айламанг бўлсам ул ой ишқида нелон, эй рафиқ,
Қилди ҳазин жонимни ҳажр ўтига сўзон, эй рафиқ.

Дарду гам ҳижронида ҳолим кўруб раҳм айламас,
Зулмин фузун айлар манга ул номусулмон, эй рафиқ.

Тонгусидур ўлган бадан нутқидин онинг тоза жон,
Лаъли лабини ҳар қачон қилса дурафшон, эй рафиқ.

Юз ноз ила ул дилрабо қилса такаллум ногаҳон,
Қул бўлғуси, кўрса агар, минг моҳи Канъон, эй рафиқ.

Отиб қошининг ёсидин кирник ўқини дамбадам,
Бу ўқ била қилди кўнгул мулкани вайрон, эй рафиқ.

Роҳат топар жоним менинг қилса ситам ҳар неча ул,
Жаври магар бўлмишдурур дардима дармон, эй рафиқ.

Манъ айлама Ферузни ул маҳлиқонинг ишқидин,
Бўлмиш онинг ишқи менинг жисмим аро жон, эй рафиқ.

* * *

Сайри гулшан айлаганда ул суманбар, эй рафиқ,
Ишқ ўтидин солди кўнглум ичра ахгар, эй рафиқ.

Ўйнотиб қошу кўзини ақлу ҳушимни олиб,
Айлади Мажнун мани ул шўхи кофар, эй рафиқ.

Лаъли руҳафзосини ўпмак таманно айлабон,
Бўлди кўнглум маъдани ёқуту аҳмар, эй рафиқ.

Айлагач лаъли табассум кўруб инжу тишларин,
Доманимга тўкди кўз маржону гавҳар, эй рафиқ.

Ёғду оламни кўзумга қилди шоми тордек,
Айлабон пинҳон юзин зулфи муанбар, эй рафиқ.

Ул париму равшан этган тийра бўлгон кўзларим,
Кўкдин индиму ва ё хуршиди анвор, эй рафиқ.

Зоҳир айлаб жавру зулму қаҳру кин Ферузга,
Айлади ҳолин хароб ул моҳи пайкар, эй рафиқ.

* * *

Олдинг ниқоб юздин, эй дилрабо, муборак!
Хуршиддек жаҳонга бердинг зиё, муборак!

Фархунда оразингни айларга шамъи мажлис,
Келдинг тараҳхум айлаб бу базм аро, муборак!

Ошиқларингга васлинг қуб ваъда айлаб эрдинг,
Бу ваъдаларга охир қилдинг вафо, муборак!

Гоҳи табассум айлаб, гоҳи такаллум айлаб,
Пинҳону фош қилдинг нозу адо, муборак!

Гоҳи олиб қўлуингга танбур, ўлуб навосоз.
Ушшоқи бенавоға бердинг наво, муборак!

Чиқмай усулдинки раққослиқ қилиб фош,
Юз бўса бир дирамга қилдинг баҳо, муборак!

Феруз, кўнглинг этма қошу кўзига мафтун,
Эркан ҳаёсиз асру ул шўхи номуборак!

* * *

Эй фалак, нетдим сани, душманлиг изҳор айладинг,
Нотавон кўнғлум туганмас ғамға дучор айладинг.

Солибон айру малаксиймо ҳабибимдин мани,
Гулсурат, девсийратлар била ёр айладинг.

Васл ила бир дам хуш этмай хотири ношодими,
Донмо дарду фироқу ғам аро зор айладинг.

Ҳажр тигидин қилиб жисмимни сартосар яро,
Қони зоримни машаққат бирла афгор айладинг.

Давлати васлин муяссар айлабон агёрға,
Меҳнату ҳажриға кўнғлумни сазовор айладинг.

Бир лаби майгун, кўзи хуммор ҳижрони аро
Қон ёшим кўзда равон, жонимни бемор айладинг.

Бир йўли айланмайин Ферузнинг коми била,
Эй фалак, нетдим сани, душманлиг изҳор айладинг.

* * *

Хуси авжининг хуршидидур, эй моҳсиймо, оразинг,
Балким, латофат ичрадур ондин ҳам аъло оразинг.

Кун зоҳир айлаб инфиол ўлди шафақ ичра ниҳон,
Субҳи саодатдин тулуъ этгач мусаффо оразинг.

Сарв узра очилмиш гули аҳмар дебон ҳасрат қилур,
Кўрган киши қаддинг уза бу навъ зебо оразинг.

Хусну латофат рамзини ишқ элига билдургали,
Гулгун саҳифа устида хат қилди пайдо оразинг.

Кўнглум қуши булбул киби тинмай наво чекса, нетонг
Ким, они бу навъ айламиш хушлаҳн гўё оразинг.

Ишқингдин ўлганлара бер, жоно, ҳаёти тозаким,
Лаълингдин этмиш чашмаи ҳайвон ҳувайдо оразинг.

Тушму экандур, ё хаёл айлаб табассум буйнума,
Илқинг солиб қўйдинг юзим узра, дилоро, оразинг.

Бўлса кўзумға ёғду кун тундек қоронгу, не ажаб
Ким, зулфи шабранг остида қилмишсан ихфо оразинг.

Шаҳло кўзу мушкин қошу холи муанбарлар била,
Зийнатлиг этмишдур, баса, тангри таоло оразинг.

Сабру қарору тоқатим борди кўнгулдин, эй пари,
Васлинг аро бир дам кўзум қилғоч тамошо оразинг.

Иқболи Ферузинг киби бўлмоқ тиларман мунисинг,
Ешурма ҳақ ҳаққи учун, эй шўхи якто, оразинг.

* * *

Кўнглумга солди, ваҳ, ишқ ўтинким бир гамза бирла
тарзи нигоҳинг,
Қилди кўзумга оламини тийра юз узра тушган зулфи
сиёҳинг.

Қилғоч тамошо меҳри жамолнинг ишқинг гамига бўлдум
гирифтор,
Елғуз экашму бу дилраболинг, бордурму ёхуд меҳри
гиёҳинг.

Сан ҳусн авжи узра эурсан то бандайн ойдек шоҳ, магар
Ким, дилраболар тенгрангдадурлар андоқки ҳайли анжум
сипоҳинг.

Ою қуёшга қилмас назора гар кўрса ушшоқ ҳайратлар
айлаб,
Жоно, қамардек рухсоринг пла хуршид, гавҳар заррин
кулоҳинг.

Айни карамдин қилғил назора айлаб тараҳҳум ҳолимга,
эй шўх,
Бўлсун, илоҳи, ҳусн авжи узра мундин буюкрак иқболу
жоҳинг!

Ҳажр ичра ғамдин ўлмакка етдим раҳм айлаб эмди,
бўлғил паноҳим,
То барча коминг айлаб муяссар бўлсун ҳамиша тангри
паноҳинг!

Феруз, ёринг ортуқроқ айлар жонингга ҳар дам жавру
жавосин,
Гар тавба қилсанг оллида йиғлаб ўтмасму эркан журму
гуноҳинг!

* * *

Ёқутдурму билмадим ё лаъл, эй жонон, лабинг,
Ё оразинг гулзорида борму гули хандон лабинг.

Лаълингни бир ўпмак била тоштим ҳаёти жовидон,
Иъжози Исому экан ё шарбати ҳайвон лабинг.

Кулгу чоғи зоҳир бўлур бу мусаффо тишларинг,
Гўё алардур бебаҳо дур, ҳуққайи маржон лабинг.

Кўздин тўкуб хижрон аро доим сиришки лолагун,
Ўпмаклик айлаб орзу тун-кун ютарман қон лабинг.

Минг бебаҳо ёқут лаъл инъомидин ортуқ дурур,
Бир сўрголи бу зоринга қилсанг агар эҳсон лабинг.

Гар бўсайи лаълингга жон нақдин қилур эрсанг баҳо,
Олғум, нединким, бир ўпуб ўлганга не армон лабинг.

Доим кўнгулда сақлабон пинҳон лабингнинг шавқини,
Эмди етибман ўлгали, ўптир манга пинҳон лабинг.

Ўтлуғ замиримга менинг доғ узра қўйғон доғлар,
Жон нуқтасидек холлар зоҳир қилиб ҳарён лабинг.

Феруз жаннат равзасин гар истамас, эрмас ажаб
Ким, оразинг жаннат гули, кавсар суйи, эй жон, лабинг.

* * *

Солди олам ичра гавго, эй малаксиймо, кўзунг,
Дину иймонимни торож айлади тарсо кўзунг.

Ман нечук жон асрағайман кўзу қошинг олдида,
Ё қошинг олғусидур жонимни бир кун ё кўзунг.

Жон фидо қилсам агар, лутф айлаб, этмас бир нигоҳ,
Ваҳ, нечук бераҳм эрур, эй орази хумро, кўзунг.

Жон берурда лабларинг қилса табассум ногаҳон,
Қатлима мужгонинг ўқ айлар, қошингни ё кўзунг.

Жаврини ортуқроқ айлар дам-бадам ушшоқға,
Турфа золим халқ қилмиш холиқи ашё кўзунг.

Бўйинига солиб қўлумни, қошинга қурбон ўлуб,
Гул юзунг, майгун лабинг ўнсам, гоҳи шаҳло кўзунг.

Ҳар неча изҳори ажз этсам агар Феруздек,
Ортуқ айлар зулмини, кам айламас асло кўзунг.

* * *

Ҳолима раҳм айламас шўхи паризодим менинг,
Кўнглига таъсир қилмас оҳу фарёдим менинг.

Ориву қаддиға баянда бўлгусидур сарвиғул,
Сайр учун боғ ичра кирса сарви озодим менинг.

Ишқинг ичра заъфлиг ҳолим кўруб лутф айлабон,
Демадинг: «Ҳолинг нечук, эй зори ношодим менинг?».

Сарв ила шамшод васфий кўб дема, эй боғбон,
Сувбулим мушкин сочидур, қадди—шамшодим менинг.

Ишқ аро Фарҳоду Мажнун, тоиғ йўқ, ўлса тобеим,
Дайр пиридин чиқибдур хатти иршодим менинг.

Жаир ила зулми тамом ўлмас ўтуб кўб ою йил,
Ҳеч бир ою кун аро тўлмасму миёодим менинг.

Чун манга бедод расмин тутмиш ул султони ҳусн
Ким, эшитгай эмди ҳижрон илқидин додим менинг.

Мен нечук ишқи жунушинг завқу шавқин тарк этай
Ким, бу унсурдин мураккаб бўлди ижодим менинг.

Доинаи дом айлама субҳангин, эй зоҳид манга,
Холу зулфидин эрур тасбиҳи авродим менинг.

Чора йўқтур қазоға рози бўлмай ҳар неким,
Вади жабҳам лавҳи узра қилки Бехзодим менинг.

Комил эрсам назм аро Феруздек, эрмас ажаб,
Огаҳийдур шеър машқ айларда устодим менинг.

* * *

Келди очиб гул юзин базмимга жононим менинг,
Кўзу қошига фидо бўлсун дилу жоним менинг.

Гул юзун юз пора айлар лола, гарқи хун ўлур,
Келса гар гул сайрига сарви хиромоним менинг.

Кўзи жаллоди агар жонимни олса ғам эмас,
Тозадин жон бергуси ул лаъли хандоним менинг.

Равшан этди фурқатида тийра бўлгон кўзларим,
Меҳри рухсорин очиб хуршиди тобоним менинг.

Очса сўз айтурга лаб мажлисида маҳвашлар агар,
Борчасин мулзам қилур шўхи сухандоним менинг.

Анбарафшон зулфин этмиш орази узра ниқоб,
Қон тўкар кўрмак тилаб бу чанми гирёним менинг.

Келди базмим ичра, эй Феруз, ул дилбар букун,
Кўнглига таъсир қилмиш оҳу афғоним менинг.

* * *

Арақнок оразингга зулфи мушқининг ниқоб этдинг,
Ёқиб ҳажр ўтига жону дилу бағрим кабоб этдинг.

Қилиб пинҳон юзунгни ман ҳазини нотавонингдин,
Фироқ ичра қўюб, жоно, икки кўзум пуроб этдинг.

Мурувват қилмадинг ҳолим кўруб, эй сангдили золим,
Чикиб жавру жафо тирин, кўнгул мулкин хароб этдинг.

Не журм этдим, солиб қошингга чин қаҳру ғазаб бирла,
Мани бехонумонигга итоб узра итоб этдинг.

Очиб лаълнинг тақаллумга келиб бошим уза букун,
Сўруб ҳолим, биҳамдиллаҳ, нигоро комёб этдинг.

Ва лекин келдинг, эй дилбар, қилурга кўзларим равшан,
Недин ўлтурмайин жетмакка умросо шитоб этдинг.

Қўюб Ферузни ҳижрон қаро шоми аро ёлғуз,
Бориб агёр ила суҳбат тузуб, базми шароб этдинг.

* * *

Кетур соқпё бодаи лаълранг,
Онинг нашъасидин бўлуб бедаранг.

Солай шўри ғавво жаҳон аҳлига,
На Руму на Русу на қолсун Фаранг.

Балову ғами ишқ кўҳсориди
Эрурман жаён шери ғоррон паланг.

Ки то ихтиёр айладим ишқини,
Ёгар кўҳи ғамдин бошим узра санг.

Бало даштидаю ишқ саҳросида,
Кузум хира бўлмиш, оёқ доғи ланг.

Жунуним зиёд ўлса ҳар дам нетонг,
Нигорим бағоят эрур шўҳи инанг.

Агар жамъ бўлса жаҳон маҳваши,
Бўла олмағай ул пари бирла танг.

Вафо кўрмайин ҳеч бир дўстдин,
Бўлубман жаҳон аҳлидин асру танг.

Тама қилма даҳр ичра ҳар дундин,
Тамадин борур элга номусу нанг.

Тавозени айла ўзингга шпор,
Ҳаво бирла нафсингга берма маланг.

Бу базм ичра Ферузга дам-бадам,
Кетур соқпё бодаи лаълранг.

Ўшти то жонбахш лаълинг, эй парирухсора, гул,
Ўмди тоғ йўқ бўлса дармони дард ҳар чора гул.

Гул юзунга бахш этиб, айлабмудур густоҳлиқ
Ким, бўлур эл кожидин ҳар субҳ пора-пора гул.

Гунчадек майгун лабинг шавқидин ўлди бағри қон,
Чун гули хуснунга қилди боғ аро наззора гул.

Гулшани хусн ичра то ораз намоён айладинг,
Ошиқинг бўлди яқосин чок этиб бечора гул.

Гул нечук оламин атриддин муаттар қилмасун,
Чунки сочибсан юз узра зулфи анбарбора гул.

Сайри боғ этсанг қудуминга нисор этмак учун
Айламин омода шабнамдин дурн шаҳвора гул.

Гул ўнар лаълингнию, ман қон ютарман рашқдин
Қиб, ўлсун доимо ноком бахти қора гул.

Гунчалинда тортибон булбул азоби хорини,
Чунки очилди насиб ўлгай бир ўзга ёра гул.

Гоҳ ўнар пажини, гоҳи бўс этар ширин лабин,
Сўргил, эй Феруз, лаълидин, экан не қора гул?

* * *

Базмимға келди бу кеча бир сарвқомат, эй кўнгул
Бошдин оёқидур онинг кони малоҳат, эй кўнгул.

Боқиб кўз учидин қиё пинҳон агар қилса нигоҳ,
Бордир анинг ҳар боқиши юз жонға офат, эй кўнгул.

Бўл шоду хуррам, кўргузуб тутти санга ул мугбача
Ўз илки бирла жоми май лутфу мурувват, эй кўнгул.

Аввал дедим тарк айлагил ишқини, бовар қилмадинг
Қилма жафосидин онинг эмди ишқоят, эй кўнгул.

Сарв ила гул гулшап аро гар кўрса қадду оразип
Тушгай аларнинг бошига шўри қиёмат, эй кўнгул.

То ул париваш дилрабо ишқиға бўлдим мубтало,
Зухд аҳли кўб қилди манга таъну маломат, эй кўнгул.

Чун тийра кулбам айлади равшан маҳи рухсоридин,
Ҳижрон қоронғу шомидин топдинг фароғат, эй кўнгул.

Феруз ўлуб бахтинг ул ой васлига етсанг ,неажаб,
Чекмиш эдинг ҳижронида кўп ранжу меҳнат, эй кўнгул.

* * *

Гул юзунг очиб, эй гул, мажлисим гулистон қил,
Меҳри оразинг узра коқулинг наришон қил.

Илқингга олиб соғар, нўш этиб майи гулранг,
Жонфизо табассумдин лабларингни хандон қил.

Азми гулистон ила зулфунга бериб зийнат,
Рашик ўтига сунбулнинг пайкарини сўзон қил.

Кузунга чекиб сурма, юзунга уруб ғоза,
Лола бирла наргисни ул иковга ҳайрон қил.

Рашик танидин қилсун гул юзини юз пора,
Гулшан ичра рухсоринг ҳар тараф намоён қил.

Ҳасрат ўтига куйсун қоматинг кўруб шамшод,
Қадди нозпарвардек ноз ила хиромон қил.

Лутф этиб агар ёринг келса базмингга, Феруз,
Бу азияз жонингни мақдамига қурбон қил.

* * *

Очилмиш гул, етурмиш бога зийнат, эй санам келгил,
Ичарга бир нафас аҳбоб бирла жоми Жам келгил.

Даме нозингни тарк этгил, кўруб ушшоқ аҳволин,
Тузуб меҳру вафо расмин, қилиб лутфу карам, келгил.

Муҳайё айлабон гулшанда айшу ишрат асбобин,
Кўнгул кўзгусидин зонл қилурга занги гам, келгил.

Тушаб баргини гул ер узра, тортар интизорингни,
Гулистон ичра гул барги уза кўюб қадам, келгил.

Ҳаводур мўътадил ҳам фасли гулдур, кеча ҳам моҳтоб,
Тузуб мажлис, ичарга лолагун май дам-бадам келгил.

Чаманлар сабзи хуррам, ҳавзлар лабрезу гул хандон,
Билиб бу фойзлиг мавсумини асру муғтанам келгил.

Олиб бурқат жамолингдин қилурга кўзларим равшан,
Жафою жавру, зулмингни қилиб бир лаҳза кам келгил.

Гаҳи айлаб баҳона гул терарга, бу ҳазинингни
Қилурга ҳайли ушшоқ ичра, жоно, муҳтарам, келгил.

Санга Феруз эрур бир қул, вале ҳажрингдадур ишод,
Бу қулни ишод этарга, эй нигори муҳташам келгил.

* * *

Қатлинга қасд айламыш ул чашми хунхор, эй кўнгул,
Бергали жон ишқ аро бўл эмди тайёр, эй кўнгул.

Кўнглинга қилмас асар оҳу фиғонинг ,негаким,
Маркаби қаҳр узра рокиб бўлди дилдор, эй кўнгул.

Ўзи гар юз пора қилсанг рашик тирдин, не суд,
Давлати васлига йул топмишдур агёр, эй кўнгул.

Дилу имонингни гонат айламакка кўргузур
Ишваю нозу адо ул шўхи айёр, эй кўнгул.

Асрағил ишқини жонинг ичра то жон борича,
Қилмағил ҳеч кимсага меҳрини изҳор, эй кўнгул.

Гар десанг фориғ бўлай рашку фироқ ошубидин,
Масг ўлуб доим замоне бўлма ҳушёр, эй кўнгул.

Васлига етмак муяссар бўлса жон нақдин бериб,
Ул матоъига ўзинг қилғил харидор, эй кўнгул.

Ҳажрида гар чиқса жонинг бир табассумдин сенинг,
Бергуси жон жисминга лаъли шакарбор, эй кўнгул.

Ул парининг кўзу қошу хатту ҳолиға, магар,
Сан доғи Феруздек бўлдунг гирифтор, эй кўнгул.

* * *

Ёраб ўлгайму муяссар манга жонон ила базм,
Сочи сунбул, юзи гул, лаблари хандон ила базм.

Бир кеча ҳужрани агёрдин айлаб ҳоли,
Этмак бўлгайму раво ёри қадрдон пла базм.

Айласам меҳри узори билла кўзни равшан,
Зарра андоққи қилур меҳри дурахшон ила базм.

Шарҳ этиб ҳажрида кечган қатиф аҳволим,
Тонггача айласам ул шўҳи сухандон пла базм.

Солибон бўйнига илкимни, сўруб лаълидин,
Айласам пуш лаби дардима дармон ила базм.

Ғаму андуҳ уйидин ҳазрати Яъқуб киб,
Чиқибон шод ўлуб этсам маҳи Канъон ила базм.

Бахти ёварлиғ ила Феруз айлаб иқбөл,
Ёраб, ўлгайму муяссар манга жонон ила базм.

* * *

Оҳким, бир дилрабо ишқиға дучор ўлмушам,
Холин истаб, доми зулфиға гирифтор ўлмушам.

Лаълидин ўнмак тилаб, топмай муроду мақсадим,
Новаки мужғони бирла сийнаафғор ўлмушам.

Ҳар неча васлин тилаб, жон жавҳарин қилсам фидо,
Топмай онинг илтифотин дийдахунбор ўлмушам.

Бир тараҳҳум айламас ҳолим кўруб сангдил,
Оллоҳ-оллоҳ, мубталойи буйла дилдор ўлмушам.

Равшан этмак истабон хоки қудумидин кўзим,
Естонибон йўли узра туфроқосор ўлмушам.

Оҳким, айлар манга ҳар кун итоб узра итоб,
Билмай онинг боисин кўб ҳоли душвор ўлмушам.

Зарра янглиғ изтироб этсам, не тонг, Феруздек,
Гар қуёшрухсора дилбар ишқида зор ўлмушам.

* * *

Ул санамға узга раҳбон бор экандур, билмадим,
Кўнгли онинг мойили ағёр экандур, билмадим.

Мая тиларман равшан этмак кўз жамолидин анинг,
Мақсади қилмоқ кўзум хунбор экандур, билмадим.

Айлаган ғорат кўнгулдин ақлу ҳушу довишим,
Бир шакарлабе шўхи айёр экандур, билмадим.

Васлига етмак тилаб чекдим баса ранжу тааб,
Лек ул дилбарга мадин ор экандур, билмадим.

Ҳар кеча ағёр базмин равшан этган бориб ул,
Қокпили мушкин, кузи хунхор экандур, билмадим.

Айламас наззора ҳаргиз неча жон қилсам фидо,
Эй кўнгул, сандин магар безор экандур, билмадим.

Ҳар кеча хуршид ўзин айлар ҳижолатдин ниҳон,
Анга боис ул қуёшрухсор экандур, билмадим.

Тапгри афзун айласун хуснингни, эй зебо санам,
Тинмасун даврони дундин кўнглинга бир зарра гам.

Не эса кўнглинг муроди, ҳақ муяссар айласун,
Накли қаддингни хазондин асрасун айлаб карам.

Кўргузуб лутфу ивоятлар санга ҳайи қадим,
Хусн иқлимида қилсун подшоҳи муҳташам.

Рои булғайлар санга булмоқға даврон аҳли қул,
Чунки бермиш ҳақ санга бу хусн ила хулқи шиам.

Ўлунг узра унмак истаб рахшинг эрди тупрогинг,
Бу жаҳон маҳвашлари қилмишдурур қаддини хам,

Бошинга руҳи равонимни нисор этгумдурур,
Кўргузуб лутфу карам ман сори қўйсанг бир қадам.

Ройи ул кофирни эрмиш дин элин қатл айламак,
Кофир ўлса, иш анга албатта бўлғуси ситам.

Наргиси жаллодинга жоним фидо қилсам неча,
Ҳолима раҳм айламас, айлар ситамлар дам-бадам.

Жавр қилма хуснингга мағрур ўлиб бу даҳр аро,
Дустларнинг сўҳбатини, эй санам, бил муғтанам.

Эй муғанний, тузубон созинг наво охангида
Ўқуғил созинг аро ушбу ғазални зеру бам.

Неажаб Феруз ўз ёри билан бу базм аро,
Ўлтурубки тахтида ичса лаболаб жоми Жам.

* * *

Ики маҳваш бу кеча базмим аро тутди мақом,
Бириси меҳри дурахшон, биридур моҳи тамом.

Бири ўлтурса ғазабдин, бири тоза жон берур,
Бири бўлса талх ҳадис, биридур ширин калом.

Масти лояқил қилурға мажлис аҳлини тамом,
Бири олиб шишани илкига, яна бири жом.

Бирини лаъли лабида зоҳир ўлмиш сабзи хат,
Ҳусн Мисрида бири Юсуфгадур қойиммақом.

Бириси лаъли лабидин дур сочиб ўқур ғазал,
Бириси танбур олиб илкига чертар зеру бам.

Бириси олиб суроҳий ўлтуруб минг ноз ила,
Бири коса бермак учун базм аро айлаб хиром.

Бириси базм аҳли кўзин равшан айлар юз очиб,
Зулфи юзига бўлуб бирининг ниқоби мушқфом.

Жону кўнгул булбулин сайд айлади ул ики шўх,
Бири холин дона айлаб, бириси зулфини дом.

Ичгил ишрат жомини, Феруз, ул ики ёр ила,
Ул ики маҳвашни ўлғай ҳусни доим мустадом.

Лаъли ширинингни таъриф айлаб ўлмини шаҳдком,
Анварию Фазлию Ҳоқонийи Маснад мудом.

Чашми фаттонингга нарғисни нечук ташбих этар,
Сойибу Бедил, Ҳилолий, Ҳофизии ширинкалом.

Ваҳ, не янглиғ шарҳ қилгай оразинг тавсифини,
Унсурию Асжадию Фарруху Саъдий, Ҳумом.

Кўрса ҳуснинг Лайлию Ширинни васф этмас эди,
Хисравию ҳам Павоий, Жомию Шайх Низом.

Ўхшатиб бўлмас янги ойға муқаввас қошларинг,
Сайидою Нозиму Лутфию Киромий, Хисом.

Сарвосо қоматинг васфин қилурда дол улур,
Андалибу Равнақу Зийрак масиҳи хушқалом.

Оғаҳию Комилу Феруз, Холис, Чокаринг,
Рожию Мирзою Акмал, Мунису Хокий, Фулом.

* * *

Сайри боғ этсанг агар, әй сарв кадду гулбадан,
Сарв аёқингга қўяр бош, чок этар гулширахан.

Айламассан раҳм олтундек рухи зардим кўруб,
Дилраболиқ расми бу навъ улғаму, әй сиймтан?

Кўрса рафторингни гар боғ ичра кабки хушхиром,
Банда бўлғай жилвайи қаддингга ул, андоқки ман.

Шона олиб, юз уза зулфинг парипон айлагач,
Ер юзин қилди муаттар бўйи райҳону суман.

Бўлмағай озурда ниши кирпикимдин деб танинг,
Қўрқарам, гар кўз уйин мардум киби қилсанг ватав.

Оразинг боғида икки наргисинг кўрган киши
Дерки, Чин гулзори ичра кирмиш оҳуйи Хўтан.

Базми васлинг ичра маҳрам айлагил Ферузни,
Чунки ҳижронингда ул бечора чекмиш кўп миҳан.

Гизмимга келди ул пари рухсорин айлаб гул букун,
Чоксам, нетонг, ўтлуғ наво, ул навъким, булбул букун.

Бўлди машоим мушк иси бирла муаттар, эй кўнгул,
Юз узра ёзмишдур магар ул дилрабо кокул букун.

Кўнглумга таъсир этмаса булбул фйгонн, не ажаб
Ким, гулузорим илкида мийно қилур қулқул букун.

Сармасти саҳбо бўлғоли чиний қадаҳни тўлдуруб,
Аввал ўзи нўш айлабон тутди манга ҳам мул букун.

Ул оташин юзни кўруб, гулшанда шайдо андалиб,
Ишқи ўтига ўртаниб, бўлмиш вужуди кул букун.

Тун бода ичмай, зоҳидо, худбинлик изҳор айладинг,
Бу беадаблик бўйнинга тасбеҳинг этмиш гул букун.

Гарчи эрурман толеи Феруз ила оламга шох,
Лек ул парилар сарвари олдидадурман қул букун.

* * *

Тараҳҳум айлагил, эй шўҳким, ишқ ичра зорингман,
Гприфтори каманди тору зулфи мушкборингман.

Кўнгулда қолмайин бир зарра чоқлиғ тоб ила тоқат,
Юзунг хуршиди ҳижронида туш-кун беқарорингман.

Кел, эй лайливашимким, базми васлинг орзу айлаб,
Бало даштида кезган ошиқи мажнуншиорингман.

Кўзумни айла равшан меҳр янглиғ оразингдинким,
Бўлутур тийра, асру торта-торта интизорингман.

Мурувватдур муқарраб даргахингдин айламак маҳрум
Маниким, маҳрами рози ниҳону ошкорингман.

Жафо тошин уруб кўб, қилмоғил мажруҳ бошимким,
Бафо боғида бутган бир ниҳоли мевадорингман.

Нигоро, ижтиноб этмак недур ман зори ҳайрондин
Кч, сансан бир гули хандон, мане бечора хорингман.

Манга айлаб лаболаб дамбадам соғар тут, эй соқий,
Қўлунгдин бода ичмай, муддатедурким, хуморингман.

Агарчи бахти Феруз ила даврон шохиман, лекин
Сенинг, эй ҳусн амири, бандайи беъътиборингман.

* * *

Қилурман ютуб шавқи лаълингда қон
Фигону фиғону фиғону фиғон.

Юзунг то мани зордин айладинг
Ниҳону ниҳону ниҳону ниҳон.

Кўзумга қоронғудир ондин бери
Жаҳону жаҳону жаҳону жаҳон.

Тиларман кўзунг фитнасининг мудом
Омону омону омону омон.

Эрур қошларинг ишқ эли қатлиға
Камону камону камону камон.

Гули ҳуснунга етмасун даҳрдин
Хазону хазону хазону хазон.

Кел, эй шўх, Феруз кўксини қил
Мақону мақону мақону мақон.

* * *

Бир дам айлаб ҳолима лутф ошкор, эй гулбадан,
Қулбама гул-гул очиб келгил узор, эй гулбадан.

Мушк иси бу тун димоғимни муаттар айлади,
Юз уза ёйдингму зулфи мушкбор, эй гулбадан.

Лабларинг кавсар, қадинг тўби, юзунг жаннат гули,
Ҳар сўзунг бир гавҳаредур обдор, эй гулбадан.

Гулшан ичра гул кяби кўргач узоринг, айлади
Барги нақдин гул оёқингга писор, эй гулбадан.

Юз очиб чун сайри боғ айларга келдинг, айладинг
Гул юзунгга булбули кўнглумни зор, эй гулбадан.

Ошиқи беихтиёрингман, вафо айлаб манга,
Айлагил маъшуқликни ихтиёр, эй гулбадан.

Орази хуршид тимсолинг тамошо айлагач,
Зарра янглиғ кўнглум ўлди беқарор, эй гулбадан.

Зулфу қаддинг иштиёқда фалакка чирмашур
Ҳар тун оҳимдин сууд этган шарор, эй гулбадан.

Киргил оғушимга жон ичра алиф янглиғ бўлуб,
Дилраболик шевасин айлаб широр, эй гулбадан.

Не эса кўнглунгда коминг тангри мавжуд айласун,
Доим ўл Феруз бахтинг бирла ёр, эй гулбадан.

* * *

Оразинг даврида ҳар ён зулфи анбарму экан?!
Йўқса, ганж устида ётгон икки аждарму экан?!

Юзларинг май тобидин қилгон арақларму аён,
Моҳи анвар даврида бир неча ахтарму экан?!

Тишларинг дурму бўлур зоҳир табассум айлагач,
Ҳуққайи ёқут аро бир неча гавҳарму экан?!

Кўзларингдурму ики қош остида қилгон макон,
Дайр тоқи ичра ёхуд икки кофарму экан?!

Лаъли жонбахшида борму холи мушкин, йўқ эс
Чашмайи ҳайвонда ёзилгон нуқатларму экан?!

Оразидин тийра кулбам равшан этган бу кеча
Моҳи анварму ва ё ул ҳури пайкарму экан?!

Элни ҳайрон айлаган, Феруз, ҳусниға сенинг
Дилбарингму ё бизинг сарву суманбарму экан?!

* * *

Манга, эй дилрабо, мунча итоб этмак недур, билмон,
Ҳазин жонимға жавринг беҳисоб этмак недур, билмон.

Чекиб йиллар фироқинг ранжини, топсам агар васлинг
Кетарга умрдек бир дам шитоб этмак недур, билмон.

Эрур кўнглум фироқинг ичра ашким селидин вайрон,
Яна ортуқроқ они хароб этмак недур, билмон.

Ёқиб ишқинг ўтиға сарбасар жони низорим ҳам
Куюк бағрим кабоб узра кабоб этмак недур, билмон.

Бу гулшанда очилмоқ хорсиз гул мумкин ўлғойму,
Нигоро, мендин асру иятиноб этмак недур, билмон.

Хумори бодайти васлинг бўлуб Феруз, агёринг
Шароби лутф бирла комёб этмак недур, билмон.

* * *

Келдингму ибодатга, эй маҳлиқо, букун,
Етушти қудумингдин дардимга даво букун.

Уисам лаби жонбахшинг, жонимга етар роҳат,
Бўлмоқинг анга монез бўлғайму раво букун.

Журмим недур, эй маҳван, билмасман, аён этгил,
Қаҳринг бўладур афзуи ҳар лаҳза манго букун.

Ақлу хирадим олиб, расвойи жаҳон этдинг,
Бир жилва қилиб зоҳир, эй кўзи қаро, букун.

Ўлмакка ёвуқ етдим тортиб гами ҳижронинг,
Ҳолимга карам айлаб, ман сори қаро букун.

Эй соқийи гулчехра, жомингни қилиб мул-мул,
Қилгил мани зорингга пайдар-пай ато букун.

Қошу кўзунгга қурбон бўлса, нежаб, Феруз,
Сан киби паривашни еткурди худо букун.

Айб эмастур лутф уммид айласам жонондин,
Риштайи уммид узмас бандаси султондин.

Васлини айлаб орзу тун-кун ажаб ҳайратдаман,
Қон тукуб ёш ўрнига бу чаши хунафшондин.

Гар кўриб мажнунлигимни ишқида лайливашим,
Айламас зоҳир табассум ул лаби хандондин.

Ваҳ, нечук золимдурур жону кўнгулга етгуси,
Дамбадам зулму ситам ул наргиси фаттондин.

Олма кўзгу илқинга ҳуснинг тамошо қилғоли,
Қил тамошо оразинг бу дийдаи гирёндин.

Ҳар кўши бош ўйвай олмас ишқнинг майдонида,
Ўйнағой, бошин ул одам кечса аввал жондин.

Ишқни кўнгулда пинҳон асрамоқ мушкулдур,
Зоҳир ўлғай ошиқ этган нолаю афшондин.

Бевафодур бу жаҳон раъноси, биллаҳ, эй кўнгул,
Кўрган эмастур бурунғилар вафо даврондин.

Елбориб бошим оёқиға қўюб Феруздек,
Айб эмастур лутф уммид айласам жонондин.

Жавр қилмоқдин ҳазар қил жонима, эй нозанин,
Ҳақ қаломида демшидур «ла-йухиббу-з-золимин».

Ҳар неча жавр айласанг ишқингни тарк этмас кўнгул,
Бу сўзумни бовар этмассан агар ичқум ямин.

Етса жонондин жафо, сабр айла, эй маҳзун кўнгул,
Сабр қилгон ҳаққида нозил «йухиббу-с-собирин».

Эй ситамгар, айлагил мазлум оҳидин ҳазар,
Не учунким келгусидур ларзага арши барин.

Сақласун солим ҳаводис тундбодидин мудом,
Нахл қаддингни санинг ҳаллоқи рабб-ул-оламин.

Тишларинг дурму лабинг қилса табассум кўрунур,
Е магар ёқут ҳуққа ичрадур дурри самин.

Кўрмади даврон кўзи йиллар ўтуб бу даҳр аро
Сен киби ширин лаб узра ғаддору маҳжабин.

Лаъли майгунинг хаёли бирладур қонеъ мудом,
Обиҳайвон орзусин айламас жони ҳазин.

Қилгуси Феруз сўзидин бошинг узра нисор,
Юз очиб келсанг агар мажлис аро эй нозанин.

Шухлиқидин дер манга ул дилбари сийминбадан:
«Хоҳ угил, хоҳ қуч энгу мён, энгу даҳан».

Сайри гулшан айласанг кўргач тилар қилмоқ ўзини,
Сарв бўлмоқ қаддингга қул, зулфингга банда суман.

Меҳри рухсорингни гар кўрса ҳижолатли қилур,
Ўзини гул-гул шафақ ичра ниҳон шоҳи Хуган.

Кўрмамши ҳеч кимса сандек ҳусн гулзори аро,
Гулузору гулжабини гулбадану гулпираҳан.

Фурқатинг Ферузга бўлди узоқ, эй нозанин,
Не бўлур энди келиб кўкси уза қилсанг ватан.

* * *

Эрур жавринг менинг дардимга дармон,
На дармон, балкидур, жисмим аро жон.

Билур ҳоли паришонимни улким,
Эрур гар дилбари кокил паришон.

Фироқида ишимдур кеча-кундуз
Ҳазин булбул киби фарёду афғон.

Бўлур жону кўнгул қурбони онинг,
Қади сарвин бу ён қилса хиромон.

Қилиб ниҳон юзин ман нотавондин,
Кўзумни қилди ҳижронида гирён.

Кўруб раҳм айламас ҳоли харобим,
Ғами ишқи аро ул номусулмон.

Очиб хуршиддек рухсорин ул ой
Кўзига айлади кўзумни ҳайрон.

Қилиб лутфу карам ул шўхи тарсо,
Келиб базмимни қилди рашки сўзон.

Булуб Феруз бахтинг, эй суманбар,
Ҳамиша бўлғосан масруру хандон.

• • •

Ёр саркашу чарх золим айлади бағримни хун,
Бири бўлсун ром, ёраб, бири бўлсун сарнигун.

Солибон ағёр сўзига қулоқ ул дилрабо,
Қилғусидур жавру зулмин жонима хар дам фузун.

Соқийё, айлаб карам бир жом тут мен зорга,
Май хумори шиддатидин ҳолим ўлмишдур э бун.

Солди бир ой ҳажрида жони ҳазиним ичра ўт,
Ёраб, ўлғай ерга яксон гунбази гардуни дун.

Бўлголи то ул парилар сарвариға мубтало,
Жаври зулминг бўлғуси мен зорга ҳаддин фузун.

Зори саргардон қулингман водийи исён аро,
Айлагил лутфингни, ёраб, ман ҳазинға раҳнамун.

Бахт ўлуб Феруз, давлат ёр ўлуб, суҳбат тузуб,
Бу кеча ичдим ул ой бирла шароби лолагун.

* * *

Тар ҳар дам ситамлар жонима ул чархи гардондин,
Кунгулини асрай олмасман туну кун оҳу афғондин.

Этиб жавру жафо тоши бошимга қўҳи андуҳдин,
Бағир қонини тинмай оқизур бу чағими гирёндин.

Ниҳоне асрамоқдин ул пари ишқини кунглумда,
Этибдурман ўларга эмди ушбу дарди ниҳондин.

Тираҳҳум қилмас эрса ҳолима ул кофари золим,
Ва янглиг баҳра топғайман жаҳонда бу ҳазин жондин.

Дурман ҳажрида доим ғаму меҳнат била ҳамдам,
Мурувват зоҳир ўлмас ҳолима ул номусулмондин.

Пари десам агар ул дилрабони тонг эмас нечун,
Онингдек зоҳир ўлмоқ мумкин эрмас хайли инсондин.

Тоғар эрди ҳаёти тоза, жоно, бўса берсанг,
Агар лутф айлабон Ферузға лаъли дурафшондин.

* * *

Пайваста қоши шаклидур ул чаши жоду устина,
Бир чарғим, ёзмиш қанот қасд айлаб оҳу устина.

Наззора қилдил орази узра хатига ҳар замон,
Гар мавжи жавҳар кўрмасанг бир соф кўзгу устина.

Меҳримиз улмушмудур гулгун шафақ ичра ниҳон,
Киймиш ва ё гулранг тун ул шўхи гулру устина.

Кўнглум нетонг сиймобдек ҳар лаҳза қилса изтироб
Ким, ул юз ўтидин эриб сув бўлгуси сув устина.

Лайливашимнинг ишқида мажмунлигим кўрган киши
Ҳоллимға кулгулар қилур изҳор кулгу устина.

Хатдурму рухсори уза ёҳуд мусаххар қилголи
Чин мулкининг келмушмудур афвожи ҳинду устин

Зулфи хатининг ҳажрида бошимға айларлар ҳужум,
Ғоятсиз андуҳу алам юз навъ қайғу устина.

Ёғду кун ўлди кўзларим оллида шоми тордек,
Айларга пинҳон юзларин чун ёзди гесу устина.

Ваҳ, найлайин Феруз, ул қотил ғазаб ёйин чекиб,
Мужгон ўқин тез отгали чин солмиш абру устина.

* * *

Манига раҳм айлаб ул ширинзабон оҳишта-оҳишта,
тушти бошим узра ногаҳон оҳишта-оҳишта.

Дироқида қороргон кўзларимни қилғоли равшан
қилиб рухсорайи хуршидсон оҳишта-оҳишта.

Дим ҳижрони дарди шиддатидин ўлгудек бемор,
турди васлидин сиҳҳат равон оҳишта-оҳишта.

Дасиҳо муъжизини жонбахш лаълидин қилиб зоҳир,
луқ жисмимга берди тоза жон оҳишта-оҳишта.

Дубулб дилдорлиқ расми била ҳоли паршоним,
қилиб ойини дилбарлик аён оҳишта-оҳишта.

Деди: «Эй ошиқи зорим, малоли дарди ҳижрондин
бўлубсан асру зору нотавон оҳишта-оҳишта.

Ду дам васлим била коминг раво айларга келмишман,
дақомингга бори элдин ниҳон оҳишта-оҳишта...

Деча кун дарди ҳижроним аро сабр айладинг пеша,
ул амди васлим ичра шодмон оҳишта-оҳишта.»

Дан ул дам ёр лаъли бодаси бирла бўлуб сармаст,
дироқи ранжидин топтим омон оҳишта-оҳишта.

Диниши гар содиқ эрса илқ аро васл ичра бу янглиғ,
Ферузбахту комрон оҳишта-оҳишта.

* * *

Юз жилва, агарча, қади раъносидадуру,
Минг онча сафо орази зебосидадуру.

Жон берсам ул ой васлиға еткач, не ажабким
Қотиллиг ики наргиси шахлосидадуру.

Фаттон кўз ила ишқ эли жонин оладур, лек,
Жонбахшилик ики лаби гўёсидадуру.

Ушшоқ замири қушининг келди тузоғи
Ким, мунча гириҳ зулфи сумансосидадуру.

Кўргач юзини бўлсам агар маҳв, нетонгим,
Сунъи ҳақ апинг ҳусни дилоросидадуру.

Таърифи эмас они демак Юсуфи Канъоп,
Юз Юсуф анинг васли таманносидадуру.

Феруз, фироқингда қолибдур, базе, ғамгин,
Шод эт ани, кўб ғам дили шайдосидадуру.

• • •

Аё, бераҳми хубони замона,
Мани ҳижронда қўйма жовидона.

Санга арз айларам рози дилимни,
Эшит арзимни кўргузмай бахона.

Висолингда бўлуб ағёр хушҳол,
Мани ҳажринг гами етқурди жопа.

Ҳаданги ғамзанга жисми низорим,
Тараҳҳум қилмай айларсан нишона.

Не бўлгайким, сўруб Феруз ҳолин,
Агар бўлсанг анга ёри ягона.

* * *

Ераб, ул ой васлини айлаб муяссар бу кеча,
Орази меҳридин эт базмим мунаввар бу кеча.

Ваҳ, нечук асрағайман дустларким, қилғуси
Қатлима ҳар дам ишорат чашми кофар бу кеча.

Не ажаб, қилсам тафохур аҳли уншоқ ичра ман,
Келди, қилди хоки пойин бошга афсар бу кеча.

Соқиё, эмди карам айлаб мани сармаст қил,
Базмима келмишдурур бир нозпарвар бу кеча.

Жонга етдим жавру озоринг чекиб субҳу масо,
Раҳм қил ҳолимга, эй шўхи жафокор бу кеча.

Ой киби фаррух узориға берибдур ўзга зеб,
Сочилиб ҳар сорига зулфи муанбар бу кеча.

Не жаҳопоро жамол эрдик, бир кўрмак била
Айлади Ферузни ишқида музтар бу кеча.

* * *

Келди лутф айлаб менинг кулбамга жонон бу кеча,
Гуийё кирди улук жисмим аро жон бу кеча.

Сурма тортиб наргиси хумморига зийнат учун,
Айлади ширин лабидин бўса эҳсон бу кеча.

Гийра эрди рўзгорим сочининг савдосидин,
Навбан этди юз очиб ул моҳитобон бу кеча.

Меҳри рухсоридин айру мажлисим эрди хазон,
Ул юзидин айлади они гулистон бу кеча.

Ҳажри муҳлик дашти ичра йиллар эрдим ташпалаб,
Эрди лаъли чашмасидин обиҳайвон бу кеча.

Билмадим ҳеч одамизод эрдиму ёхуд пари,
Айлади бир жилвада ақлимни ҳайрон бу кеча.

Итизорин тортар эрдим ҳажрида Феруздек,
Келди очиб ораз ул хуршиди раҳмон бу кеча.

* * *

Соқий, мани сармаст қил лаълинг майи ноби била,
Жону кўнгулни банд қил зулфингни қуллоби била.

На хуш саодат бўлғуси бустон аро мажлис тузуб,
Ичса шароби нобни базм ичра аҳбоби била.

Ичмишдурур ифрот ила майни магар ул сиймтан,
Гулгул бўлубдур орази гулранг май тоби била.

Юз ишваю минг ноз ила очиб юзин келса агар,
Равшан қилур тийра туним рухсори моҳтоби била.

Дарду фироқи захридин ҳар неча бўлсам талхком,
Комимни ширин қилғуси ул лаъли сероби била.

Комим раво қилмоқ учун ширин забонлиқ кўргузуб,
Ўлтурди ёнимга келиб икрому одоби била.

Феруз, агар ёринг сори ирсол қилсанг номани,
Ёзгил сиёҳ ўрнига хат чашминг хунсби била.

* * *

Раҳм этиб ҳажрида ҳолимға нигорим бу кеча,
Мажлисига айлади таклиф ёрим бу кеча.

Восил ўлсам базмига сен ҳам паёпай май тутуб,
Соқиб, бергил неча йиллиғ хуморим бу кеча.

Айлагил сармаст бепарвоениким, йиғлабон,
Арз этай суртуб оёқиға узорим бу кеча.

Базм аро гар маст ҳам беихтиёр ўлсам нетонг
Ким, қўлумдин олди ул ой ихтиёрим бу кеча.

Айламанг ғамдин гумонким гирияи шоди эрур,
Жомдек қон тўкса чапми ашқборим бу кеча.

Эй муғанний, олмайин ором туз вазнин сақил,
Токи сокин бўлғай орому қарорим бу кеча.

Бору йўқ нағманг етургил мажлис аҳли самъиға
Ким, фидо созингға айлай йўқу борим бу кеча.

Эй фалак, меҳрингни ётроқ айла мағрибда ниҳон,
Фурқат ичра ҳаддин ошти интизорим бу кеча.

Гардиши гардуни дундин ғам эмас Ферузға,
Чувки лутф этти манга чобуксуворим бу кеча.

* * *

Гулистон ичра ул дилбар келур мастона-мастона,
Булур шамъи руҳиға жон қуши парвона-парвона.

Тутуб зуҳду вараъ таркини кирдим дайр аро бу тун.
Кетур, соқий, манга эмди тўла паймона-паймона.

Қилур жавру ситам, қилмас тараҳҳум ман ҳазиниға,
Десам рози дилимни бошиға айлона-айлона.

Бориб агёр базмиға, ичиб ишрат майин тун-кун,
Мени ҳижронда айлаб ғам билан ҳамхона-ҳамхона.

Қилиб пинҳон юзин ман зори ҳайрондин паризодим,
Фироқида мени қилди ажаб девона-девона.

Ҳавас айларсан, эй дил, ишқ дашти сайрини қилмоқ.
Кечиб бошдин, қадам қўймоқ керак мардона-мардона.

Қилиб зоҳир букун лутфу карам, Феруз, дилдоринг
Келур коминг раво қилмоқ учун саллона-саллона.

* * *

Күрдүм юзүн, бердим күнгул ул сарви гулрухсорға,
Раҳм айламас ҳолим күруб ман ногавони зорға.

Олиб тароғин плкига, айлаб паришон кокулни,
Доғ узра қўйди доғлар бу сийнаи афгорға.

Лутфу қарам зоҳир қилиб ман сори қилсанг бир назар,
Қилгум фидо жону күнгул ул наргиси хумморға.

Ишқ аҳли жисмидин олиб жонин, яна жон бергуси,
Ўққуб назал овозини қўшса агар сеторға.

Дарди фироқи зўридин хижрон қоронғу шомида,
Қон келгуси ёш ўрнига бу дийдаи хунборға.

Журмин не эркан билмадим ул бевафонинг оллида,
Зулм этгуси мен зорға, лутф этгуси ағёрға.

Феруз, ўлуб бахтинг ул ой васлиға етсанг, эй сабо,
Еткур саломимни менинг ул позанин дилдорға.

* * *

На хуш булғай киши бир гулшан ичра дилбари бирла,
Майи гулгун ичиб маст ўлса ишрат соғари бирла.

Тузуб мажлис иков базм айласа агёрдин пинҳон,
Башар хайли нечукким айлағай суҳбат пари бирла.

Узориға гаҳи айлаб муҳаббат бирла наззора,
Гаҳи комин чучук қилса даҳони шаккари бирла.

Муанбар холу мушкин зулфни эслаб машомини
Муаттар айласа бу навъ мушки анбари бирла.

Не ҳол ўлғой агар, Феруз, маъшуқинг қарам бирла,
Безаб келса ўзин меҳру муҳаббат зевари бирла.

* * *

Ул эмас ранг ичра гулгун орази гулнорича,
уй аро сунбул ҳам эрмас зулфи анбарборича.

Арв уруб озодликдин дам чекибдур кўкка бош,
қайда бўлгай дилбаримнинг қади хуш рафторича.

Ун ҳижолатдин бўлур ҳар тун шафақ ичра пихон,
зда кўрмай зеб ул гул оташин рухсорича.

Қолди ҳайрон наргиси фаттон онга юз кўз ила,
зни шаҳлолиқда кўрмай наргиси хумморича.

Зулмат ичра, буки дерлар, бордурур обиҳаёт,
абзи хатти ичра йўқ шаҳди равон осорича.

Рух берур сўз неча қилса Масиҳои ошкор,
Конфизо эрмас масиҳим шаккарин гуфторича.

Цема эй зоҳид, манга жаннат гули авсофини,
қўзга илмон гулшап кўйида бутган хорича.

Эй кўнгул, эрмас мақоми амн ушбу даҳри дун
гим, етушмас роҳат ондин бир нафас озорича.

Конга йўқ эрмиштур, эй Феруз, бу олам аро,
аззат ичра ҳеч неъмат дўстнинг дийдорича.

* * *

Бир пари тушда манга ораз намоён айлади,
Кургач-уқ, ҳушу хирад мулкини ваирон айлади.

Ғамзаю нозу тағофул бирла имо айлабон,
Кўзлари жопимни олиб қасди имон айлади.

Оташин гул баргини элтиб лаби хандониға,
Жон ила кўнглумни рашк утига сўзон айлади.

Зулфи мушкинин юзи узра паришон айлабон,
Кўзларимни тийра, кўнглумни паришон айлади.

Чунки рухсори жаҳонтобин кўз очтим кўргани,
Орази меҳрин ниқоб остида пинҳон айлади.

Сийнаси узра кўруб гулгун қабоси чокини,
Гулшан ичра гул дағи чоки гирибон айлади.

Сесканиб уйғондим эрса, топмадим ондин асар,
Ушбу туш Мажнун киби ақлимни ҳайрон айлади.

Ё раб, уйғоқликда рўзи қил висоли давлатин
Ким, мани ошифта бир гул юзли жонон айлади.

Мумкин ўлғайму висоли ичра бир кун шодлиғ,
Бўйлаким Ферузни ҳажрида гирён айлади.

* * *

Юз очиб гар этса у шўх ошкоро хусини,
Кўргач ўлгай ҳар киши мажнуно шайдо хусини.

Зарра янглиғ оллида кун зоҳир айлар пзтироб,
Ногаҳон гар кўрса ул хуршидсиймо хусини.

Сабр ила тоқат кўнгул мулкидин ўлминдур бари,
Қилғоли кўз бир нафас онинг тамошо хусини.

Ё малак ёхуд пари ҳусн ичра монанди эмас
Ким, анинг ҳақ айламиш оламда якто хусини.

Сафҳайи оразда мушкин хатти сиёҳи хол ила
Айламиш пурзийнат ул ойнинг сарупо хусини.

Жаннат ичра ҳуру филмон суҳбатин қилмас ҳавас,
Равзайи васли аро кўрган дилоро хусини.

Ё раб, ўлгайму муяссар бир кеча Ферузға,
Лаълидин ўпмак, тамошо айламак ё хусини?

* * *

Бу кеча базмим аро не бўлди, ёрим келмади,
Ўртади ҳижрон ўтига йўқу борим, келмади.

Кел деганда, «Яхши, келгум», деб эди, фарёдким,
Билмадимким, не сабаб бўлди, нигорим келмади.

Неча кундурким, қолиб ҳижрон аро маҳжурман,
Тарқатурға жоми васлидин хуморим келмади.

Келмакига ваъда айлаб эрди бу тун, оҳким,
Ҳаддидин йўлида ошти интизорим, келмади.

Орази ҳижронида олам қоронғудур манга,
Равшан айларга юзидин шоми торим келмади.

Булди базмим гулшани кетгач хазони боғдек,
Они айларга гулистон навбаҳорим келмади.

Хор аро гулдек булурға хўблар ўртасида,
Сарвқадду гулжабину гулузорим келмади.

Ишқ сиррин кимга шарҳ айлай ман эмди, дўстлар,
Маҳрамин рози ниҳону ошкорим келмади.

Нола айлармап туну кун ҳажрида Феруздек,
Кўнглига таъсир этиб афғони зорим келмади.

* * *

Кўзумга бир париораз надидор этдию, кетди,
Дилу жонимни ҳуснига гирифтор этдию, кетди.

Қадам қўйғоч бузуқ кулбамга, гулзори жамолидин
Мақомим боғи ризвондин намудор этдию, кетди.

Отиб мужгон ўқин қош ёси бирла чашми жаллоди,
Саросар жисми беморимни афгор этдию, кетди.

Дедим: «Жоно, фироқинг ичра ўлдум, васл ила тиргуз!»
Табассум лаъли жонбахшидин изҳор этдию, кетди.

Келиб таъжил ила қайтурга умр осор шитоб айлаб,
Кўзумни ашки ҳасрат бирла хунбор этдию, кетди.

Нечаким ёлбориб, ўлтур, деб изҳори ниёз этдим,
Ул айлаб нозу жаврич, ҳар неким бор этдию, кетди.

Паришон айлабон рухсори узра зулфи мушкинин,
Кўзум ҳижрон тунидек тийраю тор этдию, кетди.

Узорин гул-гул айлаб, юз адою ноз этиб зоҳир,
Тули ҳуснига кўнглум булбулин зор этдию, кетди.

Деди: «Сабр айла, эй Ферузким, дилдоринг ўлгумдур!»
Бу сўз бирла мани гамдин сабукбор этдию кетди.

* * *

Ёр сўрорға ман ҳазин ҳолини келмади, нетай?
Ишқи ўтига куйганим кўзига илмади ,нетай?

Гарчи жаҳонда йўқтурур ман киби ишқи ичра зор?
Ҳолима раҳм бир нафас умрида қилмади, нетай?

Масти шароби хусн ўлуб кўзлари хобу ноздин,
Ҳолима қилғоли بازار бир дам ойнлмади ,нетай?

Ҳар неча ман ҳазиниға қилди висоли ваъдасин,
Ваъдаси ичра бир нафас, лек топилмади, нетай?

Ишқ эли шоҳиман, вале ошиқининг қаторида
Ушбу ҳазинин ул пари кўзига илмади, нетай?

* * *

Юзуңгдур, эй париваш, хуси буржининг тулон моҳи,
Ики қошинг ҳилоли ийд янглиғ борча дилхоҳи.

Саиға монанд эмастур ҳеч ким хайли башар ичра,
Малаксан ё парилар сарвари, эй хўблар шоҳи,

Қуёшдек ораз ичра сирри огзинг ўйла мубҳамдур
Ким, онинг хурдабинлар зарра янглиғ эрмас огоҳи.

Фироқинг ичра ҳолим шиддатин, жоно, билай десанг,
Анға икки гувоҳ — кўз ёши бирла чехрайи қоҳи.

Жамолинг шамъи бирла тийра кулбам қилғоли равшан,
Не бўлғай, юз очиб ёнимга келсанг раҳм этиб гоҳи.

Эрур Яъқубдек ики кўзум йўлунг уза гирён,
Кўнгулга бўлди бир ой Юсуфим то бағбаганг чоҳи.

Не бўлғай, эй суманбар, раҳм этиб Феруз ҳолиға,
Мудом ўлсанг онинг иқболидек ёнида ҳамроҳи.

* * *

Тобакай, жоно, фироқинг ўти ичра ёқилай,
Неча лаълинг ҳасратидин кўзда ёшимни силай.

Саидин ўзга кўнглум олгон шўх йўк бу дахр аро,
Рост бил бу сўзни, жон ёрим, ёшингдин ўргилай.

Эй парирухсор олиб юздин ниқоб, ўтруга кел,
Тийра кўзларни юзунгдин ҳар нафас равшан қилай.

Эй пари, ҳажрингда аҳволи харобимни билиб,
Нетди раҳм айлаб десанг: «Бу кеча ёнингга келай».

Эй нигорим, бўсаи лаълингдин айлаб орзу,
Гар десанг, Ферузнинг кўнглида не эркан билай.

Дилбарим бугун вафою меҳр оғоз айлади,
Дилраболик расми қонунин яна соз айлади.

Келдию, ўлтурди ёнимда адову ноз ила,
Барча ушшоқ ичра ман зорин сарафроз айлади.

Кўргузуб дилжўйлиглар худ имкондин фузун,
Дардима жонбахш нутқин чорапардоз айлади.

Лаъли руҳафзосидин айлаб такаллумлар аён,
Ҳолим истиғфор қилмоқ бирла мумтоз айлади.

Онсиз эрди тийра айёмим зимистон фаслидек,
Келдию, ҳусни баҳоридин қишим ёз айлади.

Чунки гул ҳуснин тамошо қилди кўнглум булбули,
Сайрабон ҳиббат ҳавоси сори парвоз айлади.

Ман дедим: «Ферузга раҳм эт ниёзини кўруб»,
Ул табассум шаккарсмиз айлабон, ноз айлади.

* * *

Қилиб ноз олдинг, эй маҳбуб, орому қароримни,
На орому қарорим, балки ақлу ихтиёримни.

Йўқ огзингдин такаллум мавжипи зоҳир қилиб ҳар дам.
Адам тўғовиға бердинг ниҳону ошкоримни.

Печук бераҳм эрурлар бу икк қотил кўзунг, эй шўх,
Ки қилмишлар ҳадаф мужгон ўқига жисму зоримни.

Юзунг меҳрини кўргач зарра янглиг қолмас оромим,
Таажжуб кўрмагил, эй дилбар, ушбу изтироримни.

Гуноҳим не эди, эй дилбар, айлаб жавр изҳори,
Менинг ҳижрон аро ҳаддин ошурдинг интизоримни.

Не бўлғай, меҳрдек юз бирла келсанг қилғоли равшан
Фироқингда қорорғон тийра чашми ашкборимни.

Ҳижолатдин бири терлаб, бири қаддини айлар хам,
Кўруб сарву гул ул шамшод қадду гулузоримни.

Букун дерсиз манга, эй дўстлар ишқини тарк этгил,
Магарким кўрмаган эрмишсиз ул зебо нигоримни.

Жанобида ўзин қул этгай эрди Юсуфи Мисрий,
Агар кўрса менинг хуршидталъат шаҳсуворимни.

Етур, боди сабо, то пойибўси давлатин топғай,
Агар кўйи сори эссанг, бу жисми хоксоримни.

Паришоп зулфинин, Феруз, улфат ринтасин узма,
Десангим қилмасун ошуфта даврон рўзгоримни.

* * *

Бўлмаса базм ичра ул ой, ўзга дилбарни нетай?
Лаъли жонбахшидин айру шахду шаккарни нетай?

Қилмаса равшан юзидин тийра бўлгон кўзларим,
Моҳитобонни на айлай, меҳри анварни нетай?

Бошимма еткурмаса зийнат қудуми гардидин,
Тоғжи афсарни на айлай, мулки кишварни нетай?

Зулфи атридин маъмомимни муаттар қилмаса,
Даҳр бўстонида бутган сунбули тарни нетай?

Гар назарда бўлмаса ул сарвқомат жилвагар,
Сидраин тўбий била сарву санавбарни нетай?

Гулузори узра холи мушқфомин қўрмасам,
Оташин гулни на айлай, мушки анбарни нетай?

Мақдами исори базм асбобга сарф ўлмаса,
Лаъли гавҳарни на айлай, сийм ила зарни нетай?

Бўлмаса базм ичра соқий ул пари пайкар агар,
Бодаи гулфом ила гулранг согарни нетай?

Гар муяссар бўлса ўпмак лаълидин Ферузга,
Ҳуру гилмонни на айлай, оби кавсарни нетай?

МАСНАВИЙЛАР

* * *

Онга ҳамдким ҳайи доно дурур,
Бори илми қудратда якто дурур.

Яратти тўқуз ҳарфи мустадир,
Бировни шаҳ этти, бировни вазир.

Жаҳондорлардур камин бандаси,
Сарафрозлардур сарафқандаси.

Бировга бериб хусни беинтиҳо,
Бировни қилиб ишқ ила мубтало.

Анга бермайни зарра янглиғ вафо,
Муниғ пешасни қилди чекмак жафо.

Ул айлаб ситам ошиқиға шиор,
Бу айлаб анга нақди жонин нисор.

Бировни қилиб ошиқи покбоз,
Онга қургузуб ёри ажзу пиёз.

Булуб бир-бирига баче меҳрибон,
Қилиб дустлиғ ошқору ниҳон.

Агар тушсалар бир-биридин йироқ,
Чекиб кўкка афғон дебон ал-фироқ.

На хаддим демак анга лойиқ сано
Ки, бормап баче ожизу бепаво.

Худо ҳамлидин сўнгра тортиб қалам,
Паямбар вурудини айлай рақам.

Зихи суруриким эрур коннот,
Туфайли эрур гар жаמודу набот.

Шафиъул-умам Саййидул-Мурсалим,
Бўлиб пайк анга Жабронл ойин.

Гаҳи арши аълога айлаб уруж,
Ғазо қилголи гоҳ айлаб хуруж.

Жаҳон мулкини исломобод этиб,
Басе, яхши ишларни бунёд этиб.

Чекиб осийи уммат учун қўб таъб,
Ўтуб умри қайгу бирла рўзу шаб.

Шариат била динга берди ривож,
Шаҳаншоҳлар бошидин олди тож.

Илоҳий эрурман басе шармисор,
Гунаҳ дуди бирла сиёҳ рўзгор.

Мани айлаб ул дўстунгга қарийб,
Шафоат манга ондин эттил насиб.

Салом ўлсун авлоду асҳобига,
Бори аҳли аҳфоду аҳбобига.

Хусусан ҳамул тўрт шайхи кибор
Ўн, дерлар они аҳли дин чорёр.

Аларга худо раҳмати дамбадам,
Фузун ўлсун, бўлмасун ҳеч кам.

Алардин сўнг, эй подири рўзгор,
Йўлунгга дуо дуррин айлаб нисор.

Дабон ҳаддин ортуқ дуон салом,
Санга арзи ҳолимни айлай паём.

Салом, эй шаҳи қадди зебо жамол!
Салом, эй гули бўстонни камол!

Салом, эй паривани малоилни сифат,
Сўзидин ўлук танга берган ҳайт!

Салом, эй сабоҳат баҳрида меҳр,
Салом, эй фалак қадар хуршид чехр!

Салом, эй суманбуйи ширинсухан,
Салом, эй жафошеваю жаврфан!

Салом, эй кўзи жоғга бўлгон бало,
Сочи куфри имонга бўлгон бало!

Салом, эй ҳаё бӯстонида вард,
Бари хўблар ичра яктою фард!

Дуодин сўнг, эй дилбари хуш мақол,
Қилурман санга бу сифат арзи ҳол.

Эшит барча арзимни солиб қулоқ,
Қилай шарҳи розимни бошдип оёқ.

Десам сўз чучук ё дер эрсам ачиг,
Замиришга келтурма они қатиг.

Санга арзи ҳолимни айлай баён,
Ниҳон борча сиримни доғи аён.

Аё шўхи якто, барнои даҳр,
Етушгай юзунг пуридин кўзга баҳр.

Эдим базми васлинг аро асру шод,
Тирикликдин эрдинг манга сан мурод.

Тонар эрди базмингда кўнглум сурур,
Ҳамолингдин эрди кўзум ичра нур.

Туну кун ёнингда аписинг эдим,
Халою малода жалисинг эдим.

Эди шод кўнглум топиб суҳбатинг,
Улуғ давлат англар эдим қурбатинг.

Сочингдин машоим муаттар эди,
Кўзум оразингдин муаввар эди.

Лабингдин эди жоним ичра ҳузур,
Сўзунгдин топар эрди кўнглум сурур.

Гоҳи қўл солиб ноз ила бўйнума,
Қирар эрдинг ўйнаб гаҳи қўйнума.

Юзунгни агар кўрмасам бир замон,
Кўзумга қоронгу эди бу жаҳон.

Гаҳиким, жамолингга қилсам بازار,
Бўлур эрди жопу кўнгул баҳравар.

Гаҳи ислабон мушқдек кокилинг,
Бўлур эрдим ошифтаи бедилинг.

Гаҳи кўз солиб анбарин холингга,
Гаҳи орази меҳри тимсолингга.

Жунундин гар етса ошуфтаҳол,
Қилур эрди бу лек дафъи малол.

Кўзунг ноз ила кўнглум олғон замон,
Берур эрди лаълинг яна тоза жон.

Тиззам устида айлар эрдинг мақом,
Эдинг мурғи давлат киби асру ром.

Висолинг хаёл айлар эрдим чунон,
Сани онда ҳур айлар эрдим гумон.

Манга сан доғи кўб эдинг меҳрибон,
Эдим гўйи ман жисму сан алда жон.

Басе ваъдаи васл айлаб мудом,
Ёнингдин айирмас эдинг субҳу шом.

Десаиғ сўз манга айлар эрдинг хитоб,
Эшитур эдинг посухи бо савоб.

Бўлуб тун-кун икболдек ҳамдаминг,
Эдим бахтдек мунису маҳраминг.

На дер эрсам айтур эдим борҳо.
Сан онинг бирин этмас эрдинг баҳо.

Қилиб гоҳ-гоҳи манга илтифот.
Дер эрдинг аё шўхи олий сифот.

Ки: «Эй ошиқи хаста ҳолим менинг,
Раҳи ишқ аро поймолим менинг.

Ўзига висолимни англаб маҳол,
Кечурган кунин йиглабон моҳу сол.

Қолиб фурқатим ичра зору шизор,
Кечурган қаро айлабон рўзгор.

Лабим ёди бағрини қон айлаган,
Висолим учун садқа жон айлаган.

Сочим фикрида бўлгон ошуфтаҳол,
Ғами фурқатим ичра чеккан малол.

Чекиб дарди ҳижрон аро кўб таъб,
Шабу рўз васлимни этган талаб.

Бу дамким, бериб ҳақ муродинг сенинг,
Бўлуб дастгир эътиқодинг сенинг.

Қилиб тангри лутфини ёвар санга,
Висолимни этмиш муяссар санга.

Қилиб эмди базми висол ичра шукр,
Тамошойи ҳусни жамол ичра шукр.

Яна фурқат айёмини қилма ёд,
Мудом эт висол ичра қуилгунги шод

Ки, то манда бордур бу ҳусну жамол,
Сен ул мажлисим ичра ширатсигол!»

Бу сўзлар билан дурафшонлиг қилиб,
Бурун бу сифат меҳрибонлиг қилиб.

Недин сўнгра айлаб манга қасди жон,
Фироқ ўтига кўксум этдинг нишон.

На гўстоҳлик зоҳир этдим санго,
Ҳазин жонима ҳажр кўрдинг раво.

Дедимму юзунг меҳрини офтоб?
Қадинг сарв деб айладимму хитоб?

Муқаввас қошингни дедимму хилол?
Етушти санга мунча мандин малол?

Дедимму сани ёки гунчадахон?
Менинг бағрим этдинг фироқ ичра қон?

Дедимму икки чашминг охуйи Чин?
Чекибсан менинг қатлима тигу кип?

Сочинг бўйи райхон берурму дедим?
Ўлукка сўзунг жон берурму дедим?

Висол ичра қадрингиму билмадим,
Ва ё хизматингни билиб қилмадим.

Гуноҳим недур, аввал этгил баён,
Сўнгида на қилсанг ўзинг бил равон.

Қилурму киши мунча бадхуйлиг,
На бадхуйлигим, жафожуйлиг.

Бўлуб ойру ёри вафодоридин,
Илик чекмайин бир дам озоридин.

Бериб гоҳ қаҳр айлабон хўб азоб,
Қилиб ноз ила гоҳ бағрин кабоб.

Жафою ситам тигин ўз ёрига,
Чекиб илкини сунгай озориға.

Тариқи мурувват бу навъ ўлғому?
Вафою футувват бу навъ ўлғому?

Бурун кўргузуб анча меҳру вафо,
Сўнгида қилиб мунча жавру жафо.

Қилурсан рақибим била бода пўш,
Ичим қон бўлуб ман чекарман хуруш.

Бўлуб базми васлингда хушдил рақиб,
Етиб ман ҳазиндин ўларға қарийб.

Фалон қайда деб айламай ҳеч ёд,
Ичиб ўзгалар бирла жоми мурод.

Не қилдим санга, эй жафонеша ёр
Қилурсан манга мунча зулим опқор.

Қилиб эмди қаҳру итобингни бас,
Тараҳҳум қил аҳволима бир нафас.

Гул хусн эрур асру, беэътибор,
Ки, борму жаҳонда хазонсиз баҳор.

Ғанимат билиб хусн давронини.
Қуб уртатма ишқ аҳлининг жонини.

Бу дунё мукофот жойиндурур,
Ки, амики, офот жойиндурур.

Сапга ҳам фалак зулме этиб ошкор,
Баногоҳ биров ишқида қилса зор.

Қўра олмайин ёрдин илтифот,
Тона олмайин ишқдин ҳам нажот.

Қолиб дарди ҳижрон аро моҳу сол,
Висолиға етмоқлик ўлса маҳол.

Хаёли лабидин кўзунг тўкса қон,
Қоши ёдидин қаддинг ўлса камон.

Мусалсал сочи фикридин печтоб,
Тушуб жисмингга айласанг изтироб.

Фироқ ичра дарду аламму бу,
Агар қилсалар бошинг узра ғулу.

Мешингдек тушуб айру дилдордин,
Йироқ бўлмайин бир дам озордин.

Замиринг бўлуб ҳажраро беқарор,
Тонг отғунча йиғлар эсанг зор-зор.

Ҳамул дам билиб ҳолим, эй бевафо,
Тушуб ёдинга манга қилгон жафо.

Билурсан фироқ ичра на бор экан,
Нечук жони зоримда озор экан.

Кел эмди карам ошкор айлабон,
Муҳаббат русуми шпор айлабон.

Қилиб қадрим аввалгиди ҳам баланд,
Яна айлабон лутф пла аржуманд.

Висолинг ҳаримига хос эт мани!
Жудолиқ ғамидин халос эт мани!

Сани доғи ул қодирин зул-жалол,
Қилиб ҳусн бӯстонда баркамол.

Хазондин вужудинг гулин асрасун,
Мудом ўз паноҳи аро сақласун!

Замирингга етқурмайин ҳеч раиҷ,
Ниҳоятсиз этсун ато саиға ганҷ.

Қилиб суҳбат Феруз пла шодмон,
Қиёматгача айласун комрон.

Агарчи бу янглиғ сўзум топти тул,
Раво кўрмайин айб, қилгил қабул.

Бурунғудек айлаб яна илтифот,
Ҳазин кўнглума дарддин бер нажот.

Бу эрди паёмимки, ёздим тамом,
Бас этдим дуо бирла сўз вассалом.

Яна қолмасун, ай, саодат нишон,
Замирингга маҳф бу сўз ноғаҳон.

Агар мундин ортуқроқ айлаб жафо,
Яна ҳажр пла айласанг мубтало.

Мени билки, ҳеч қолмамин қувватим,
Кўнгул ичра на сабр пла тоқатим.

Бу янглиғ фироқ ичра тортиб азоб,
Адам сорн гар айлар эрсам шитоб.

Бўлуб ҳашр аро додхоҳинг санинг,
Худо наздида тутгайман доманинг.

* * *

Соқиё, тут манга карам жомин,
Тўлдуруб васли рои гулфомин.

Ранги бўлсун ақиқдин рангин,
Таъми—оби ҳаётдин ширин.

Жон топиб лаззатидин онинг қут,
Дилкушо бўлсун уйлаким ёқут.

Май дема они шарбати жон де,
Шарбати жон де, лаъли жонон де.

Лаб-балаб айлай они пайдар-пай,
Бирла чиқсун бошимга базм аро май.

Ки фироқ ичра зормен асру,
Муддатидур, хуммормен асру.

Токи нўш айлаб они мастона,
Бошлайин беҳудона афсона.

Бошима не келибдурур бир-бир,
Хома бирла борин қилай таҳрир.

Гоҳ айлаб замон васлини ёд,
Еткурай кўкка оҳ ила фарёд.

Гоҳ ёзиб ҳажру дард ила аламин,
Гоҳ битай ёри бевафо ситамин.

Гоҳ фалак илқидин шикоят этай,
Ҳақғаки, шукри бениҳоят этай.

Гоҳ уруб сабри доминга қўлум,
Бошқарай дўст кўйи сори йўлум.

Бу сифат сўзлар айлабон ҳоли,
Кўнглум айлай малолдин холи.

Ваҳ, ва хуш кун эди замоне висол,
Хуш кечиб базми васл аро моҳу сол.

Ёрима бахтдек бўлуб ҳамдам,
Доим иқболдек эдим маҳрам.

Кўнглум эрди висолидин гулшан,
Кўзум эрди жамолидин равшан.

Жон топиб лаълининг зилоли била,
Шод эдим жонфизо мақоли била.

Кўрмак ила кўнгулда сурур,
Жон топар эрди суҳбатида ҳузур.

Кўзи қатлимга айласа имо,
Лаъли жонбахши эди Масиҳосо.

Мижаси жонима ўқ отса равон,
Кўксим айлар эдим ул ўқга нишон.

Кўрубон қошини нечукким «нун»,
Қаддим айлар эдим қошида нигун.

Ёнима келса ул қади шамшод,
Равза тўбисин этмас эрдим ёд.

Сунбул зулфин ислабон ҳар дам,
Даҳр андуҳидин эдим беғам.

Анбарин ҳолини кўруб ҳар ён,
Соғинур эрдим ани нуқтаи жон.

Тишин инжу хаёл этар эрдим,
Лабини фаҳми бол этар эрдим.

Оғзиқим бор эди хат ичра ниҳон,
Зулмат ичра бу чашмаи ҳайвон.

Гоҳ зоҳири тақаллум айлар эди,
Гоҳ пинҳон табассум айлар эди.

Дўстим эрди зоҳиру пинҳон,
Гўй ман жисм эрдиму ул жон.

Кечаю кундуз ичра бир соат,
Мансизин йўқ эди онга тоқат.

Гаҳ солиб гул киби узориға кўз,
Гаҳ ниҳони дебон қулоқига сўз.

Ҳучушуб гаҳ шарини инсондек,
Чирмошиб гоҳ ишқи печондек.

Сийпабон гаҳ кумуш бадашш,
Ўпубон гаҳ шаккари даҳанин.

Дер эдим:—Пайкаринг эрур сиймин!
Дер эди:—Бу сўзунг эмастур чин!

Дер эдим:—Бордурур лабинг чун қанд!
Дер эди:—Қилма қандға моманд!

Дер эдим:—Оразингму ёки қуёш?
Дер эди:—Кунда бормудур кўзу қош?

Дер эдим:—Кўзларингму оҳуйи Чин?
Дер эди:—Онда борму зулм ила кин?

Дер эдим:—Қоматингму сарви равон?
Дер эди:—Ондадурму жилва аён?

Дер эдим:—Кокилингмудур печон?
Дер эди:—Гашиқи ҳуснум узра илон!

Дер эдим:—Юз узра тушубму нуқат?
Дер эди:—Хол эрур сўз этма ғалат!

Дер эдим:—Қошларинг эрурму ҳилол?
Дер эди:—Ул бўлурму зеби жамол?

Дер эдим:—Тишларингмудур ияжу?
Дер эди:—Онча соф эмас лўълу!

Дер эдим:—Лабларинг эрур кавсар!
Дер эди:—Онда йўқ сафодин асар!

Дер эдим:—Сан паримусан, эй жон?
Дер эди:—Ман парисифат ивсен!

Дер эдим:—Хурдек эрусан хўб!
Дер эди:—Манча ул эмас марғуб!

Айлар эрдим ман ондин онча савол,
Берур эрди жавобин ул филҳол.

Дер эди:—Сансан ошиқи зорим,
Дахр аро сандин узга йўқ ёрим.

Кўзи гар борса уйқуга ногоҳ,
Ишқидин тортибон ман утлуг оҳ.

Булбулосо чекиб навою фиғон,
Гул ҳуснига бор эдим ҳайрон.

Лабидин бўса айлаб оҳиста,
Топар эрдим фарах мани хаста.

Рашқдин субҳ этиб яқосини чок,
Тузмас эрди бу базмима афлок.

Бу сифат ёри меҳрини афзун,
Кўрубон зулм фош этиб гардун.

Мани охир ул ойдин этти йироқ,
Солди жонимга доғи дарди фиरोқ.

Зори жонимга зулм кўрди раво,
Мани ул ёр жондин этди жудо.

Мани дилдори меҳрибонимдин,
Ойприб ўт чиқорди жонимдин.

Чун менинг будим этти чарх нобуд,
Ҳар неча куйсам эмди йўқтур суд.

Кўнглум ар топмаса висол ила баҳр,
Не карак бўлмоқни мақолим шаҳр?

Қади гар бўлмас эрса жилванамо,
Сарвни найлайин мани шайдо?

Юзи бўлмас эса манга манзур,
Не керак мардум кўзум аро пур?

Қулоқим гар сўзини эшитмас эса,
Нетайин сўз агар Масих деса?

Топи олмас эсам лабидин ком,
Комим эрмастурур майи гулфом.

Юзидин айру найлайин гулни,
Зулфи атридин айру сунбулни?

Кўзи жонимга бўлмаса офат,
Найлайин умрима тилаб муҳлат?

Кўйи бўлмас эса манга маскаи,
Найлабон не қилай беҳиштни ман?

Етмаса васлидин кўнгулга сурур,
Не қилай ҳамдамим агар эса ҳур?

Сўрмаса ёр ҳоли зоримни,
Ҳажрида жони беқароримни.

Не кечар фўрқати аро манга ҳол,
Билмас эрса гар ул пари тимсол.

Бедилим йўқму деб ва ёхуд бор,
Хабаре тутмас агар дилдор.

Мани маҳзунини ул қади шамшод,
Айламас эрса ошиқим деб ёд.

Кечуруб ман фироқ аро айём,
Топса ағёр базми васлида ком.

Булубон манга заҳри ҳажр насиб,
Шарбати васлин этса нўш рақиб.

Ютубон ман лаби фироқида қон,
Бўлса ағёр базм аро хандон.

Ман бўлуб ишқи бирла афсопа,
Шод эса суҳбатида бегона.

Бу сифат бўлса ёр ёт манга
Не керак даҳр аро ҳаёт манга.

Дилбарим гар бу навъ қилса жафо,
Манга даркор эмас ҳаёт асло.

Васл субҳи гар ўлмаса умид,
Не қилай умрни тилаб жовид.

Оҳким, жавр этиб баҳри дапи
Солди охир жудолик ичра мани.

Чун мани айру қилди жонондин,
Жисмим ойирди гўйиё жондин.

Эмди бор кўнглум ичра не тоқат,
Жисми беморим ичра не қувват.

На оёқда юрур мажолим бор,
Сабр этиб ўлтурур на ҳолим бор.

На манга мунглашурга бир маҳрам!
На манга йиглашурга бир ҳамдам!

На манга бор жаҳонда бир ғамхор,
То онга дардим айласам пзҳор!

Қимнқим ўзга дўст билсам ман,
Жони зоримга ул бўлуб душман.

Ҳарнеким олам ичра жавру ситам,
Бўлса айлар эди борин ул ҳам.

Айлабон ҳар тарафга наззора,
Дардима ҳеч топмайин чора.

Бир макон ичра ўлтуруб таиҳо,
Йигламоқдур ишим сабоҳу масо.

Гоҳ-гоҳи қўлумга олиб руд,
Тузубон ҳар дам ошиқона суруд.

Рост оҳанглик қилиб оғоз,
Бўлуб ушшоқдек наво пардоз.

Утлуг абётлар ўқуб мани зор,
Чиқориб кўкка оҳи оташбор.

Дерман: Эй чарх, бу нечук ойин,
Сангаким, бу сифат қилурсан кин.

Ким, менинг ёри меҳрибонимни,
Ойириб ёқдинг ўтга жонимни.

Бевафолиг русумини туздинг,
Манга бу навъ зулм кўргуздинг.

Фалаки кажраво ситамкоро,
Нега қилгунг манга бу навъ жафо?

Қаро дедимму орази олинг?
Оқ дедимму юзингдаги холинг?

Ё бу сўзлар санга эса таъриф,
Ман доғи бу сифат қилиб тавсиф.

Сани дей бир ажуза маккора,
Холинг оқдур, вале юзунг қора.

Айбпарварсан, ҳунари душман,
Доимо макру ҳийладур санга фан.

Кимни кўрсанг висол аро хандон,
Они қўймасан айламай гирён.

Кимки, пуш этса ёр ила бир жом,
Қўймагунг они қилмайин ноком.

Ким севар ёри бирла ҳамоғуш,
Бир замон бўлса тарк ўлуб санга хуш.

Кўргузуб турфа беҳаёлиқлар,
Ўрта ерга солиб жудолиқлар.

Кўнглига еткуруб туман озор,
Қилгунг охир фироқ аро ани зор.

Кўзидин ўчса тонггача уйқу,
Сан эмассан ошинг учун қайғу.

Турфа бераҳм эрурсан золим,
Ким илкингдин ўлмади солим.

Бу сифат пола бирла субҳу шом,
Ўтқарурман фироқ аро айём.

Бир киши йўққи мандин истифсор,
Айлабон дегали на ҳолинг бор.

Турфароқ буки ул ҳужаста ниҳод,
Ақлу ҳушимни айлаган барбод.

Яъни ул ҳусн кониинг гавҳари,
Насли нисон демай, дей они пари.

Билибон ҳалкрида недур манга ҳол,
Не кечар фурқати аро моҳу сол.

Эшитиб мунча оҳу фарёдим,
Ошиқим деб бир айламас ёдим.

Унутуб борча аҳду паймонин,
Айламас ёд бу паршоним.

Ўзилибон тарки расм меҳру вафо,
Жонима ул ҳам айлаб эмди жафо.

Мунча ҳам бевафолиқ ўлгайму?
Бу сифат пуржафолиқ ўлгайму?

Аввал дўстлуглар айлаб фош,
Сўнгра тузмақ недур бу навъ масш?

Бурун айлаб вафсю меҳр шпор,
Сўнгра қилмоқ недур бу навъ мадор?

Кўнглум айлаб бурун висол ила шод,
Сўнг недур мунча жонима бедод?

Собиқан айлаб аҳд ила паймон,
Киши булғайму сўнгра офатинсон.

Эй кўнгул, ҳақга шукр айлаю бас,
Сўз узатмоқ бу навъ яхши эмас.

Қилмагил чарх жавридин шиква,
Ер ҳам бевафо деб этма гила.

Бошингга не келур ниҳону аён,
Қисмати ҳақдин узга қилма гумон.

Тангри қилгон эса неким тақдир,
Бера олмас киши анга тағйир.

Чарх ҳам бир қуёш гамидин алам,
Тертибон буйла қадди бўлмиш хам.

Бир қаддин кўрки ўт сочиб ҳар ён,
Раддин қичқуруб бўлуб нолон.

Қолиб ул ҳам фироқ дарди аро,
Қузидин ёш тўкуб саҳобесо.

Ул доғи беқарор ўйлаки сен,
Ишқ аро доимо зору танҳо мен.

Ишқ бир ўтдурур, нечукким барқ,
Айламас шох била гадони фарқ.

Тушса ондин кўнгулга бир учқун.
Қуйдуруб бошига солур қаро кун.

Ишқ аро гарчи сабр эрур мушкул,
Сен они пеша айлагил, эй дил.

Токи ҳақ мақсадинг қилиб ҳосил
Сани ёрингга айлагай восил.

Бўлубон базми васл аро Феруз,
Тун-қуниг бўлсун ийд ила навруз.

Ёр ила нуш этиб майи гулфом,
Санга шояд муяссар улгай ком.

Айлабон илтифотлар, жонон,
Сургайсан то абадгача даврон.

* * *

Сано ҳамду халлоқи жаҳонга,
Худованди замину осмонга,

Ким ул қодирдурур хайи тавоно,
Тамоми айбдин зоти мубарро.

Зиҳи сонӣ ки сунъин айлаб изҳор,
Қилиб ҳар кимни бир ишга сазовор.

Бировга ҳусн берди бениҳоят,
Биров қўнглидин олди сабру тоқат.

Дуруд улсун ошнинг пайғамбарига,
Расули ҳам набилар сарварига.

Яратди ҳақ они айлаб мукаррам,
Туфайли бирла ун саккиз минг олам.

Ошнинг авлодию асҳобиға ҳам,
Дуо бирла салом улсун дамо-дам.

Булардин сунгра, эй сарви гуландом,
Санга бўлсун саломим субҳ ила шом.

Салом, эй дилрабои ҳур тимсол,
Салом, эй маҳлиқоин фаррух иқбол!

Салом, эй дилрабо покпа анвор,
Салом, эй гулузору сарв рафтор!

Салом, эй гавҳари кони сабоҳат,
Салом, эй дурри дарёи саодат!

Салом, эй хўблуқ бӯстонига вард,
Салом, эй ҳусн иқлими аро фард!

Агарчи манда, эй сарви дилоро,
Йўқ авсофинг қилурға ҳадду ёро.

Дуо дуррин йўлунгда айлаб ийсор,
Бу янглиғ арзи ҳол айларман изҳор.

Хамулдамким, юзунгни кўрдум, эй ҳур,
Балойи ишқинг айлаб жонима зўр.

Кўнгулда қолмайин сабру қарорим,
Иликдин кетди билкулл ихтиёрим.

Висолинг тун-кун айлаб орзулар,
Йулунгда тинмай айлаб жустужўлар.

Жунун куйи аро ҳар ён югурдум,
Тилаб базми висолинг пўя урдум.

Бу янглиғ ҳол ила, эй сарвиқомат,
Талаб айлаб сани беҳадду ғоят.

Етушган вақтда оғзимға жоним,
Қуруғон чоғда мағзи устихоним.

Манга иқбол ўлуб ҳам бахт ёвар,
Висолингни худо қилди муяссар.

Неча кун ман ғариб, эй сарви озод,
Висолинг базмида эрдим, базе, шод.

Лабингдинки, насибим эрди шарбат,
Сўзунгдинки, топар эрдим ҳаловат.

Қучар эрдим гоҳи позук белингни,
Сўрар эрдим гаҳи ширин тилингни.

Гоҳи илкимни бўйнунгға ҳамойил,
Қилур эрдим йўқ эрди ҳеч ҳоил.

Думоғим зулфи мушқининг муаттар,
Қилур эрди гоҳи ҳоли муанбар.

Ўпар эрдим гоҳи шаҳло кўзунгни,
Гоҳи тишлар эдим гулгун юзунгни.

Билур эрдим висолинг роҳати жош.
Бўлур эрдим қошинг ёйиға қурбон,

Кеча бўлса маконим қўйинунг эрди,
Ётурда илким узра бўйинунг эрди.

Юзунгга юз қўюб, дўшинг узра дўш
Тонг отғунча бўлур эрдим ҳамоғуш.

Тун ўлғонда бўлуб ҳуснунгга позир,
Юзунг кўрмак била хуш эрди хотир.

Алису ҳамдаминг доим ман эрдим,
Жалису маҳраминг доим ман эрдим.

Сапга меҳру муҳаббат эрди пеша,
Вафодин дам урар эрдинг ҳамиша.

Бу базмдин ҳасад еб чархи ғаддор,
Жафо ойинини айлаб падидор.

Қилиб ўз одатича бевафолиқ,
Ораға оқибат солди жудолиқ.

Фироқ пчра қолиб ман зору гирён,
Фалакка еткуруб фарёду афғон.

Қилиб ҳам кеча ҳам кундуз такушўй,
Кезарман телбалардек қўй бар қўй

Қи, шояд тонғайман васлинг сори йўл,
Дебон пўя урурман соғ пла сўл.

На тинмоқ бор манга, на бир таянмоқ,
Ишим доим фироқ утиға ёнмоқ.

Оёқимдин кетиб эмди мажолим
Юарга қолмаишдур ҳеч ҳолим.

Қилиб эмди қоронғу уйда маскан,
Тузуб мажнундек ўз ҳолимға шеван.

Гаҳи айлаб висол айёмипи ёд,
Қилурман беҳуда оҳу фарёд.

Ғаҳи лаълиниг ғамида қон ютарман,
Қадинг ҳажрида гаҳ мотам тутарман.

Қадим ё айламинш фикри ҳилолинг,
Қўнгулдин тоқатим олминш хаёлинг.

Белу оғзинг хаёли, эй нигорим,
Мени нобуд этибдур йўқу борим.

Хусусан ушбу дардим асру душвор,
Баногоҳ йўл топиб васлингга ағёр.

Қўзи кимнинг юзунгга нозир ўлғай?
Ким алтофинг билла хуш хотир ўлғай?

Жамолингдин қўзи кимнинг топиб нур,
Ким эркан плтафотинг бирла масрур?

Ким эркан бодаи васлинг билла маст?
Жанобинг туффоқиға ким экан наст?

Сочинг занжири бирла ким экан банд?
Ушуб ҳолинг ким эркан шоду хурсанд?

Бу янглиғ фикр бирла субҳ то шом,
Ғамингда ўткарурман йиғлаб айём.

Қўруб ман зордин мундоқ тазаллум,
Биров йўқким, манга этгай тараҳҳум.

На еткургай санга мандин салеме,
На келтургай манга сандин шаёме.

Санга ҳолимни дердек бир кишим йўқ,
Фигон чекмақдин ўзга варзишим йўқ.

Маал-қисса фиҳоқингда мани зор,
Булурман бу сифат ғамга гирифтор.

Мешинг ҳолим худ ушбудур эшитгил,
Ўқўб номам ғаминнинг қўблукин бил.

Бу ерга тегру ҳолим, эй ситамкор,
Етиб сан бўлмадинг ҳаргиз хабардор.

Қилиб ман зоринга нооинолиғ,
Вафо ўрнига қилдинг бевафалиғ.

Бурунги аҳду паймониғ унутдинг,
Муборак хотиринг манди советдинг.

Билиб ҳажрингда тун-кун изтиробим,
Бировдин сўрайин ҳоли харобим.

Гуноҳим не эдиким, эй наризод,
Мани бир нома бирла қилмадинг шод.

Бу навъ ўлғайму расми дилраболиғ,
Тилаб ўз ошносидин жудалиғ.

Рақибни бирла ёру мулис ўлғай,
Биров базмида шамъи мажлис ўлғай.

Санга бу ишлар эрмас эрди лозим,
Висолингда рақиб ўлғай мулозим.

Халойиқ таънидин не бир уёлидинг,
Не этган ваъдани ёдинга солдинг.

Ажабким, сапдинг, эй маҳбуби нодир,
Бу янглиғ бевафалиғ бўлди содир.

Кел эмди, қайт бу афъоли баддин,
Ошурма помуносиб ишни ҳаддин.

Яна ман зоринга айлаб мурувват,
Муҳаббат расми бирла тутти улфат.

Бурунги ваъдаларни ёдинга сол,
Мани қил базми васелиғ пира хушхёл

Рақам қилдим гилаомиз нома
Мани бечора, сан моҳи тамома.

Дуом улдур: «Сенинг ёшинг узалсун,
Кўруб фаррух юзунг кўз баҳра олсун.

Худо афзуи этиб ҳусни жамолининг,
Дамадам ортеун фазли камолининг.

Қулунгмаи, сан шоҳ, эй қаро кӯз,
Яна меҳру муҳаббат созини туз.

Мудом иқболу Ферузинг бўлуб ёр,
Жаҳонда душманингдин қолмай осор.

Бўлуб олти жиҳатдин хотиринг хуш,
Тараб жомин фалак тугеун санга қуш.

Ўтуб умринг тараб бирла моҳу сол,
Мудом ул маснаду иззатда хушҳол.

Гаҳи ёд айлагил бу зорни ҳам,
Тараҳҳум бирла, эй барноин олам.

* * *

Эй қодши фаррухи доно,
Халлоқи жаҳон басиру бийно.

Не аввалингда эрур бидоит,
Не бордур охиригга ниҳоят.

Бордурсан анигдек эзиди пок,
Зотинг айта олмас ақлу идрок.

Мавжудсан, ўзга борча побуд,
Борсан икки кави элига маъбуд.

Муҳтожинг эрур гадою султон,
Лутфу карамингга йўқ ҳадду сон.

Маи зорға кўргузуб иноят,
Айлаб шафқат, било ниҳоят.

Бергил илкимга жоми тавфиқ,
Қилгил мени шодкоми тавфиқ.

Қим, асру заифу зор эрурман,
Осию гуноҳкор эрурман.

Дашти ҳавас ичра қолмишам зор,
Ҳирс илкига бўлмишам гирифтор.

Едингдин ўлуб мудом ғофил,
Қўлгумда туман хаёл ботил.

Бошдин-оёқим эрур залолат,
Тоатда ишимдурур касолат.

Тун-қун майи гафлат айлабон нўш,
Мажнуидек ўлуб мудом мадҳуш.

Дарёйи гунаҳга ўзи солиб,
Ғарқоби жаҳолат ичра қолиб.

Бўлмишимен асирн нафси шайтон,
Жўрму гунаҳимга йўқ ҳадду сон.

Тоатда гарчи нотавонман,
Айларда гуноҳ паҳлавонман.

Ман худ бу сифатман асру гумроҳ,
Ҳолимдин ўзунг эрурсан огоҳ.

Раҳм айла бу навъ ҳолатимга,
Чоҳи ғам аро малолатимга.

Қўб манда агарчи журми исён,
Жўшон санга лек баҳри ғуфрон.

Сансан ики кавн аро паноҳим,
Раҳм айлабон афв қил гуноҳим.

Қўнглум уйиш айлагил саросар,
Тавҳид чароғидин мунаввар.

Тоатда қаддимни айлагил хам,
Лутфинг манга ҳаргиз этмагил кам.

Ман зорға тавба ато қил,
Файзингға замирим ошно қил.

Даҳр элига гарчи подшоман,
Эҳсонига мустаҳиқ гадоман.

Адлим била фақр элини қил шод,
Эҳсоним ила жаҳонни обод.

Борча тилагимни айла мақбул,
Мажмуъи муродим айла маҳсул.

Дунёда мақомими рафиъ эт,
Уқбода расулинги шафиъ эт.

Қўбтур манга раҳматингдин умид,
Қияма мани нотавонни навмид.

Қил бахт ила толеъимни Феруз,
Ҳар бир куним айла ийди Навруз.

Кўнглумда не эрса коми мақсуд,
Бир дамда борисин айла мавжуд.

ТАҲҲИМ ҲАҚИҚАТ

МУХАММАСЛАР

* * *

Қурмак тилаб юзунгни, эй шўх гулузорим,
Қонлар тукар дамодам бу чашми ашиқборим,
Қучмоқ тилаб белингни ҳеч қолмади қарорим,
Йўлунгда туфроқ ўлди бу жисми хоксорим,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Булғоч назарда зоҳир товуслек хироминг,
Ақлимни қилди ҳайрон таъзим ила саломинг,
Лол айлади тилимни тутисифат каломинг,
Йўқтур жаҳонда мандек бир камтарини ғуломинг,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Сен ҳусн шоҳидурсен, раҳм айла бу галоға,
Келмасму ҳеч раҳминг бу зори мубталоға,
Қаҳрингни айлаб афзуи кун қўймағил балоға,
Лутфу қарам шиор эт, хўй айлама жафоға,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Гулгун узоринг узра чиқмиш хатти зумуррад,
Бу хат билла бўлуб сен ҳусн аҳлиға саромад,
Гуё санга бўлубдур шамсу қамар обо жадд,
Мундин зиёд этарга васфингни йўқ манга ҳад,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Қаддинг хаёли тушгач хотирға, эй суманбар,
Эрмас назарға манзур шамшод ила сапанбар,
Бўлмас эса муяссар ул кокили муанбар,
Тутғойму ўрнини онинг райҳону сулбулу тар,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Қил ҳолима тараҳҳум, эй соқийи дилоро,
Солди синоҳи ишқинг жои кишварига яғмо,
Мани зор бедилинға лутф айлагил нигоро,
Қолмади фўрқатингда сабру қарорим асло,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Меҳри қамардек олиб тожу камарии пинҳон,
Охир бошӯ белига зиннат етурди ул жон,
Қилсанг муни тафаккур, эй шоири суҳандон,
Бир шӯҳи дилрабоиниғ исми бўлур намоён,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

Бўстонда базм этарга жамъ ўлсалар санамлар,
Ул базм ичида Феруз бўлсун десаиғ суҳанвар,
Ўз илқиниғ ила тутғил бир лоларанг соғар,
Юз нозу ишва бирла кирганда боға дилбар,
Оромижон нигорим, сарвиравон нигорим.

* * *

Чекиб ҳижронда раижи бекарон оҳиста-оҳиста,
Ютар эрдим лаби фикрида қон оҳиста-оҳиста,
Бу ҳолимдин тоғиб бу кун нишон оҳиста-оҳиста,
Манга раҳм айлаб ул ширин забон оҳиста-оҳиста,
Етушти бошим узра ногаҳон оҳиста-оҳиста.

Шаби ҳижронда айлаб дарду меҳнат кулбасин маскан,
Сочар эрдим сиришким донасин ҳар сори юз хирман,
Бу ҳол ичра тараҳҳум кўргузуб ул дилбари нурфан,
Фироқида қороргон кўзларимни айлади равшан,
Очиб рухсоран хуршидсон оҳиста-оҳиста.

Қудуми интизорида бўлуб тоғ отғуча бедор,
Чекиб ҳар дамда гардуи сори юз минг оҳи оташбор,
Бўлуб ғам тиги бирла сарбасар жоғу ташим афгор,
Эдим ҳижрони дарди шиддатидин улғудек бемор,
Етушти васлидин суҳбат равон оҳиста-оҳиста.

Миниб раҳшиға букун маи сори атфи ишон айлаб,
Шитоб ичра арақини гул уза шабнам фишон айлаб,
Келиб базмим қудуми бирла гулзори жинон айлаб,
Масқо муъжизин жонбахши лаълидин аён айлаб,
Ўлук жисмимга берди тоза жон оҳиста-оҳиста.

Русуми дилраболиғ кўргузуб гул юзли жононим,
Билиб ҳижрон ўти кўйдурганин бошдин-оёқ жоним,
Кўруб раҳм айлабон жисми низору чашми гирёним,
Сўруб дилдорлиғ расми била ҳоли наришоним,
Ўзилиб ойини дилбарлик аён оҳиста-оҳиста.

Тараҳҳум кўзгузуб ҳар дам фузун аъдоди имкондин,
Табассум айлабон юз ишва бирла лаъли хандоқдин,
Такаллум бошлабон ҳар лафзини айлаб чучук жондин,
Деди: «—Эй ошиқи зорим малоли дарди ҳижрондин,
Бўлубсан асру зору нотавон оҳиста-оҳиста»

Майи лаълимни дардинга даво айларга келмишман,
Замирингда не эрса муддао айларга келмишман,
Неким расму муҳаббатдур, санго айларга келмишман,
Бу дам васлим била коминг раво айларга келмишман,
Мақоминга бори элдин ниҳон оҳиста-оҳиста.

Қилиб тун-кун висолим базмиға етмакни андиша,
Уруб Фарҳод янглиғ ранжу меҳнат тоғиға теша,
Қилиб ишқимда кўнглунгни мусаффо, ўйлаким, шиша,
Неча кун дарди ҳижроним аро сабр айладиғ пеша,
Бул эмди васлим ичра шодмон оҳиста-оҳиста.

Эди ҳижрон аро мақсудинг ўпмак борҳо лаълим,
Кучуб нозик белим кўнглунга сўрмоқ муддао лаълим,
Бугун коминг не эрса қилғуси они раво лаълим,
Агар истарсан ўпмакликни, энг жофизо лаълим,
Кучарсан, қуч белим, энгу миён оҳиста-оҳиста.

Манга пқбол янглиғ бўлди чун ул ҳамдаму ҳамдаст,
Оёқинг ўпкали ман оллида туффроқға бўлдум паст,
Талаттуф бирла ул лаълин лабимга айлади пайваст,
Ман ўлдум ёр лаъли бодаси бирла бўлуб сармаст,
Фироқи ранжидин топтим омон оҳиста-оҳиста.

Кўзумдин оқизиб ашкни ҳижрон ичра сув янглиғ,
Бўлуб оби равон ондин аён ҳар сори жу янглиғ,
Риёзат тортибон айлаб танин заъф ичра му янглиғ,
Киши гар содиқ эрса ишқ аро васл ичра бу янглиғ,
Бўлур Ферузбахту комрон оҳиста-оҳиста.

Зебо ишгоримким, букун зар бирла зеварга ботиб,
Енимга келди ноз ила қошу кўзини ўйинотиб,
Кўнглум наришон айлади юз узра зулфин тарқотиб,
Дедим:—Кўзумни равшан эт меҳри жамолини кўрсотиб!
Деди:—Узорим ўтига жонинг итарсан ўртотиб?

Ул дилбариким, бордурур ҳусн авжида моҳпора,
Жонимга солди ишқ утин токи очиб рухсора,
Чун ошиқ ўлғоч ишқининг дардига истаб чора,
Дедим:—Тараҳҳум айлабон ҳолимга қил наззора!
Деди:—Кўзум жонинг фиғор этгуси ноз ўқин отиб.

Ҳусн аҳлининг шоҳи менинг шўхи дилдорим эрур,
Юз бирла зулфи ҳажрида тенг субҳ ила шомим эрур,
Деди:—Санга мақсад на, эй бесабру оромим, эрур?
Дедим:—Висол ичра лабинг шаҳди менинг жомим эрур,
Деди:—Санга бергум они заҳри фиरोқ ичра қотиб.

Таъм ичра лабидин эмас жаннатфизо кавсар суйи,
Еткурмас элга путқидек файзу сафо кавсар суйи,
Бир кун бўлуб мазкур ул ой базми аро кавсар суйи,
Дедим:—Лабингинг шарбати ширинму ё кавсар суйи?
Деди:—Бўлурму ҳар суйи оби бақога ўхшотиб?!

На мумкин ул ой зулфининг атрича анбар бўлмоғи,
Ширин лабига шарбати ҳайвон баробар бўлмоғи,
Шахло кўзидек зулмор даҳр ичра кофар бўлмоғи,
Дедим:—Недин эркан бугун олам муаттар бўлмоғи?
Деди:—Сочимни тонг ели юз узра солмин бутротиб.

Бу кеча кулбамга келиб маст ул парилар сарвари,
Этти кўзум равшан юзин очиб чу меҳри алвари,
Чун субҳ чоғи масти хоб олуд эди наргислари,
Дедим:—Кўзунг бедор қил ноз уйқусидин, эй пари,
Деди:—Бу лаҳза фитнан нойимни четқунг уйғотиб?

Ерим лабиниңг ёпида жол шарбатидур бемаза,
Пуқ партави рухсорича хуси авжи узра мехру моҳ,
Васлиға бир кун йўл топиб бир печа ожизлиқ била,
Дедим:—Кўзуңгин ургулай, бир бўса бер Ферузга!
Деди:—Юзумни огритур ҳар ён хатинг пиши ботиб.

* * *

Раинги такаллумму булур чунким гуҳарафшон лабинг,
Файзу фараҳ еткургуси кунглумга беноён лабинг,
Фаҳм этмадим не хосият қилмушдурур пинҳон лабинг,
Ёқутдурму билмадим ё лаъл эй жонон, лабинг,
Ё оразинг гулзорида борму гули хандон лабинг.

Лаълинг фироқида булуб асру заифу хаста жон,
Жисми низоримдин олиб қаддинг ғами тобу тавон,
Ўлмакка етганда ёвуқ келдинг бошимга ногаҳон,
Лаълингни бир ўпмак била топтим ҳаёти жовидон,
Эъжози Исому экан ё шарбати ҳайвон лабинг.

Жавру жафолар айлабон жошимга бу гардуни дун,
Қилди лабинг ҳижронида ашқимни қон, бағримни хун,
Дардим эрур беҳад фузун, кун-кундин аҳволим забун,
Кўздин тўкуб ҳижрон аро доим сиршики лолагун,
Ўпмаклик айлаб орзу тун-кун ютарман қон лабинг.

Кунглумга булмишдур лабинг бяр бўса қилмоқ мудао,
Муфт эрмас ушбу матлабим, булса агар, сандин раво,
Олтун-кумиш худ саҳл эрур, эй дилбари ширинлиқо,
Гар бўса лаълингга жон нақдин қилур эрсанг баҳо,
Олғум нединким бир ўпуб ўлганга на армон лабинг.

Тақвон тоат айлабон зухд аҳли тинмай рўзи шаб,
Жаннатга кирмак орзу айлаб чекар ранжу тааб,
Ақл эли кўйинг борида жаннатни қилғайму талаб,
Феруз, жаанат равзасин, гар, истамас эрмас, ажаб
Ким, оразинг жаннат гули, кавсар суйи, эй жон, лабинг.

ОҒАҲИЙ ҲАЗАЛЛАРИҒА ТАХМИСЛАР

* * *

Бир жилвагар бўлгоч кўзум оллида то қошу кўзунг,
Фаҳми хирадин айлади мандиш жудо қошу кўзунг,
Жонимни олди айлабон нозу адо қошу кўзунг,
Ваҳ, не балодур билмадим, эй дилрабо, қошу кўзунг
Ким, бир назарда солди ўт жоним аро қошу кўзунг.

Ҳам Хизри хаттинг дилкушо, бордур масиҳойини сўзунг,
Ҳам кўзу қошинг қотили жонбахш эрур, рангин сўзунг,
Ҳам беқарор ўлғон кўнгулларга берур таскин сўзунг,
Ҳам юз улукни тиргузур лаълинг аро ширин сўзунг,
Ҳам минг тирикни ўлтурур айлаб жафо қошу кўзунг.

Тун-кун сўроғинг айлабон истаб муалло маъзилнинг,
Кўргач мусаффо оразинг, бўлдум асри бедилинг,
Йону кўнгул бетоб эрур сўрмоқ тилаб ширин лабинг,
Олди қарори тоқатим оқ сийнаю нозик белинг,
Солди қаро кун бошима икки қаро қошу кўзунг.

Боқғоч кўз ила қошинга, бўлдум асир, эй нўшлаб,
Йоним ёқар ошиқ ўти, қошу кўзунг бўлди сабаб,
Энди фиғонлар айлабон ҳижронинг ичра рўзу шаб,
Қошу кўзунг бедодидин дод айласам эрмас ажаб
Ким, не жафолар қилмади охир манго қошу кўзунг.

Фаррух юзунг ҳусн авжининг бордур моҳитобониким,
Хайлинг эрур маҳбублар, сансан алар султониким,
Манким таманно айламак, сан шўх бепарвониким,
Йўқтур манга ишқинг аро юрмак тирик имкониким,
Йонимни ё қадду юзунг олғуси ё қошу кўзунг.

Ҳусн аҳли шоҳисан, эрур мулкунг малоҳат кишвари,
Икки кўзунг жоду эрур, қошинг аларнинг ханжари,
Мажнундек ўлди кўргач-ўқ ҳуснинг жаҳон донолари,

Ман зори ҳайронинг печук девоиа бўлмай, эй пари
Ким, ақлу ҳушим айлади мадин жудо қошу кўзунг.

Истаб висолнинг базмини, эй хўбларнинг аҳсани,
Иқболи Ферузинг киби кўб жустужу айлаб сани,
Кўргач юзунг ишқ ўтиға куйди вужуди хирмани,
Ширин лабингди Отаҳий жисмиға жон берким, ави,
Ултурди бир имо қилиб бокғоч қиё қоши кўзунг.

* * *

Қилмиш азалда сунъи ҳақ ҳусн ичра якто оразинг,
Ою қуёшға ўхшамас ҳаргиз мусаффо оразинг,
Кўрган киши ақлни қилур ҳайрону шайдо оразинг,
Жонбахш лаълинг узра хат то қилди пайдо оразинг,
Жамъ айлади хуршид уза Хизру Масиҳо оразинг.

Бир тун менинг қулбамға, эй маҳваш, карам рахшани сур,
Очиб узорингни қаро шомига равшанинг етур
Ким, сандин эҳсону карам зоҳир бўлур вақтида кўр,
Ойдек юзунг маҳжурлар шоми гамини ёрутур,
Партав менинг шомимға ҳам солғойму, оё, оразинг.

Лутф айлабон мап зорға, эй сарвқадди маҳлиқо,
Кўйгил қадам қулбам аро очиб узори дилкушо,
Токи чекарман оразинг кўрмак тилаб раижу аю,
Жонинг учун раҳм айлабон кўргуз юзунгким ҳажр аро,
Жонимға етдим айлабон кўрмак таманно оразинг.

То иинқинг ичра эй нари, девонаи зор ўлмушам,
Ҳажрингда гам тирноғидини аъзоли бир-бир юлмушам,
Гулдек узорингни тилаб гулбарги янглиғ сўлмушам,
Рози ўлумға оразинг ҳажри гамидин бўлмушам,
Ўлтур мани ё тиг ила, кўргуз манга ё оразинг.

Қатъ этгади юз урмушам то фурқатинг тоғу тузин,
Олмон қулоғимға гаминг таркида носихлар сўзини,
Майл этмагум гар хўблар ҳар печа арз этса ўзини,
Кўз солмағум жаннат аро гилмоғу ҳур очса юзини
Ким, мақсадим кўюнг аро қилмоқ тамошо оразинг.

Ҳаргиз зулмат йўли сори ғайрат била юз урмамиш,
Гулзору кўюнг сайриға саъй ила маркаб сурмамиш,
Ўзни тамошойи қаду рухсоринга етқурмамиш,
Зоҳид тилар жаннат, гули сарвдин магарким кўрмамиш,
Лутф ичра зебо қоматинг, ҳусн ичра якто оразинг.

Ферузнинг арзи будур саи хўблар шоҳигаким,
Бўлма сабаб жавр айлабон ҳар дам онинг оҳигаким,
Бир лутф ила таскии етур фарёду жонкоҳигаким,
Ишқинг ўтига куйгуси, раҳм айла Огаҳийгаким,
Токим кўрубдур бир назар ул зори шайдо оразинг.

МУСАДДАСЛАР

* * *

Субҳким, ул сарви гулрӯх сайри гулзор айлади,
Сарву гулға қадду рухсорию намудор айлади,
Сарв қаддиға эғиб бош қуллуқ изҳор айлади,
Гул юзии суртуб обқиға ўзин хор айлади,
Рашик тиғи жон ила кўнгулни афғор айлади,
Дўстлар, ул дилрабо ишқи мани зор айлади,

Бир нафас қилғоч назора ул қуёш рухсорға,
Жон кўнглум қолди ишқи ранжидин озорға,
Айласам жоним фидо боқмай ман беморға,
Ҳар нафасда кўргузур юз илтифот ағёрға,
Айламас бир раҳме зоҳир ман ғарибу зорға,
Дўстлар, ул дилрабо ишқи мани зор айлади.

Жонфизо лаълини такаллумга ойурса ногаҳон,
Ҳар каломидин топар ўлган бадан руҳи равон,
Гўйиё улдур бу даврон ичра Исои замон
Ким, киши кўрмайдур андоқ маҳвани ширин забон,
Айб қилманг, истаб они, айласам оҳу фиғон,
Дўстлар, ул дилрабо ишқи мани зор айлади.

Хуб эмастур қадди тўъби қомати рафторича,
Дилкаш эрмас равзан ризвон юзи гулзорича,
Йўқтурур хуршид нури жабҳаи анворича,
Сунбул эрмас атриарвар зулфи анбарборича,
Тошг эмас, васлини талаб қилсам агар жон борича,
Дўстлар, ул дилрабо ишқи мани зор айлади.

Оҳким, тарки муҳаббат айлабон ул дилрабо,
Нотавон жонимға кўрди ҳажр андуҳин раво,
Мунча ҳам бўлғойму бир бедилға қилмоқлини шафо,
Дилраболиг расмида аввал қилиб меҳру шафо,
Сунгра қилди меҳнат ҳижрони бирла мубтало,
Дўстлар, ул дилрабо ишқи мани зор айлади.

* * *

Ул пари эгнида гулранг либосини кўрунг,
Меҳрдек оразишиг пуру зиёсини кўрунг,
Путқи жонбахшу лаби руҳафзосини кўрунг,
Отғоли гамза ўқин қошлари ёсини кўрунг,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

Оразидин олиб ул меҳру жаҳонтоб ниқоб,
Зеб учун кўзга чекиб сурма, уруб юзга гулоб,
Кўзлари фитнасини қилғоли оламни хароб,
Юзи ўти билла айларга жигарларини кабооб,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

Гул хижил боғ аро онинг гул рухсоридин,
Саруно дар гул эрур қомати рафторидин,
Лол эрур қумрию булбул лаби гуфторидин,
Синди шаккарга баҳо лаъли шаккарборидин,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

Жон олур ҳар боқини бирла қаро кўзгинаси,
Тоза жон ҳам берур элга шаккарини сўзгинаси,
Қоши ё, кинрики ўқ, офатижол юзгинаси,
Фитнагар чобук худройин эрур ўзгинаси,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

Кўз юмуб ноз ила гоҳи чекибон хомёза,
Қош қоқиб гаҳ қилибон жилваи беандоза,
Ўзига ҳар дам этиб гамза фунуни тоза,
Қилди ошиқлиғим олам элига овоза,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

Жилван қоматиға туъбийи ризвон банда,
Мутабассим лабиға гунчан хандон банда,
Икки шахло кўзиға наргиси фаттон банда,
Орази меҳриға хуршиди дурахшон банда,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

Токи ул шўх ғами ишқиға дучор ўлдум,
Дам-бадам дарди бало хайли била ёр ўлдум,
Ҳокими домига побаста гирифтор ўлдум,
Талаб васлида Феруз киби зор ўлдум,
Ваҳки, ул меҳрлиқо нозу адосини кўрунг,
Жонима ҳар нафас озору жафосини кўрунг.

РУБОИЙЛАР

* * *

Эй шўх, тараҳҳум айлаким, зорингман,
Жону дилу дин ила гирифтोरингман.
Гар васлингга айласанг баҳо жоп нақдин,
Юз жон эса ҳам бериб харидорингман.

* * *

Қилмиш мани бир дилбари зебо ошиқ,
Бошдин оёқи латифу раъно ошиқ,
Йўқ мумкин ўзи холи ҳамсуҳбати ман,
Бўлғайму мапингдек яна пайдо ошиқ.

* * *

Жонбахши каломинг эрур ул навъ ғасиҳ,
Исо киби жоп бергусидур элга сариҳ,
Ҳар шўҳки, ҳусн ичра тутар ўзни сабиҳ,
Сап борчасидин сабиҳ ҳам асру малиҳ.

* * *

Қургач юзунг, эй дилбар, фархунда сифот,
Ҳеч қолмади кўнглум аро орому сабот,
Хосияти лаълинг оби ҳайвон янглиғ,
Сўрғон кишига бергуси жовиди ҳаёт.

* * *

Кам этмади қаҳрин манга дилдор ҳануз,
Тарк айламади жавр ила озор ҳануз.
Ман ҳажрида субҳу шом йиғларман қон,
Хушвуд эрур базмида ағёр ҳануз.

* * *

Гар дилбарим ўлмаса манго ҳамсухбат,
Найлай эса юз хурлиқо ҳамсухбат,
Ул шўх агар анисим ўлмас эра,
Даркор эмас ушбу даҳр аро ҳамсухбат.

* * *

Рўзи санга борча ком бўлсун, ёраб!
Иқболу май мудом бўлсун, ёраб!
Ҳам давлати мустадом бўлсун, ёраб!
Ҳам ишрати бардавом бўлсун, ёраб!

* * *

* * *

* * *

* * *

ЛУҒАТ

- абвоб — бўлақлар, қисмлар, боблар.
абнам — соқов, гуиғ
обо жадд — ота-бобо
аврод — вирдлар, зикрлар
авсоф — таърифлани, мақсад
адам — йўқлик
ажзу ниёз — ожизлик ва ёлворини
ажуза — а) қора хотин; б) кўҳна олам
айн — а) кўз; б) булоқ; в) моҳият; г) ўхшашлик; д) қуёш;
е) олтин; ё) соз, яхши.
алҳон — ёқимли овозлар, ашулалар
ал-фироқ — айрилиш
амн — омонлик, тинчлик
анбарбор — анбар иси сочувчи, тим қора ва муаттар
анбарин — а) анбар ҳидли, хушбўй; б) қора, муаттар нарса
анис — а) улфат, дўст; б) ёқимли
ано — машаққат, қийинчилик
анфос — нафаслар
арақ — тер
аржуманд — азиз, қадрли, ақли
асҳоб — ҳамдард, нафқатли, кунгилчан
афвож — тўдалар, гуруҳлар
афгор — яраланган, мажруҳ
афсар — тож, жиға, бирор нарсанинг боши, учи
аҳсан — яхшиларнинг яхшиси
аҳмар — қиш-қизил
аҳфод — авлодлар, набиралар
байтулаҳзан — гам уйи, қулба, маж: дунё
барғи нақд — барча қимматбаҳо нарсалар
бахр — а) баҳра; б) ҳисса, улуш; в) учун
бедил — а) ҳолсиз, дилсиз; б) қайғули, ошиқ
бедодгар — зулм қилувчи, адолатсиз
бекарон — чексиз, қирғоқсиз
беҳзод — асл зот
бидоят — бошланиш, ибтидо

бияо — а) иморат; б) асос, суянчиқ
билкулл — бутунлай, батамом
ботил — бузилган, беҳуда
бурқазъ — юзга тутиладиган нарда, ниқоб
бут — а) оёқ; б) бут, санам; в) маълуқа
бутратмоқ — тўзитмоқ, тарқатмоқ
вард — атиргул
варзиш — машқ, одат
вирд — тарқ этмай доим бажариб туриладиган вазифа, дуо
вуруд — келиш, келиб етиш

даранг — а) сепки, тўхталиш; б) фўрсат, вақт
дурахшон — ялтироқ, нузли, зиё берувчи
дурафшон — а) дур сочувчи; б) ажойиб шеър тузувчи; гузал
сўзловчи
дуруд — мақтов, дуо, салом
дўш — а) орқа, кифт, б) ўтган кеча

ёвар — ёрдамчи, мадаккор
ёвуқ — яқин

жабҳа — манглай, пешана
жалис — ҳамсуҳбат
жаمود — жонсиз табиат
жаноб — а) остона, бўсаға; б) мартабали, даражали
жилва — а) ялтироқлик б) ўзни гузал кўрсатиш
жирм — жусса, гавда, бир нарсанинг борлиғи
жовндон — абадий, доимий
жоми Ҷам — Ҷамшид номли подшоҳ ясадтирган тилсимли жом
жонкоҳ — жонни қойишувчи, азоб берувчи
жоҳ — мансаб, амал
журм — гуноҳ, жиноят
жустужу — қидириш, излаш
жў — а) ариқ; б) сўз бирикмасида «истовчи, қидирувчи» маъно-
ларида келади
жўшон — қайнаб турган, тўлқинланиб турган

залолат — адашмоқлик, гумроҳлик
занг — а) занг; б) чанг, қора
замир — а) ич, кўнгил; б) фикр; в) эгалик олломи
зақал — бағбақа
зиҳи — яхши, гузал
зоил — йўқ бўлувчи, йўқоладиган
зулжалол — азамат ва энг буюк, буюклик эгаси

буинор — мусулмон давлатларда яшовчи тарсолар белга мажбу-
ран боғлаб юрадиган маълум бир рангдаги чилвир

тиктиноб — узоқланиш, сақланиш, тортиниш, қочиниш

изтирор — зарурат, ночорлик

ийд — байрам, ҳайит

инош — а) жилов, тизгин; б) олд, ҳузур

нифиол — ҳижолат, уялиш

исор — бағишлаш, ниъом қилиш

истифсор — изох сўраш, сўраб билиш

ишратсигол — хушвақт, ишратга мойил

иштиҳор — шухрат топиш

пхфо — яширин, махфий

пқтидор — қодир бўлиш

пъжоз — мўъжиза кўрсатиш

кабк — каклик

кави — борлик, дунё

камин — а) нана, хилват жой; б) кичик, тубан даражадаги

касолат — сустлик, ланжлик

килк — қамиш қалам

килла — чодир, соябон

комёб — мақсадига эришган, бахтпёр

куфр — кофирлик

куҳ — тоғ

лабрез — лиммо-лим, жуда мўл

лавҳ — а) ёйиқ нарса, ёзув тахтаси б) равшанлик

«ла—пуҳлиббу-з-залимин» — у залимларни ёқтирмади

лахв — овоз, куй, ашула

лояқил — ақли йўқ, ҳушсиз

лўлу — марварид, гавҳар

маал-қисса — шу билан бирга, хулоса шуки

мавзун — а) ўлчанган, қоматга яраша бичилган; б) чиройли;

в) вазнга солинган

мадҳуш — а) беҳуш, маст; б) ҳайрон, ҳайратланган

мажмуъ — а) тўплам; б) ҳамма, жамъ

майгун — май рангли, қизил рангли

маргаб — улов, миниладиган ҳайвон

Маспҳо — Исо пайгамбарнинг лақаби «ўлиқни тирилтирувчи»

маъносида

маснад — а) суянчиқ; б) тахт; в) юксак ўрин

масъуд — саодатли, бахтли

маҳз — а) мия, ақл; б) илик

махлас — а) қутулиш; б) халослик жойи; в) тугалланиш нуқ-

гаси

маҳмуд — мақталган
машом — бурун, димоғ
меҳр — а) қуёш; б) севги
миён — ўрта, ўрталиқ, бел
миҳан — меҳнатлар, машаққатлар
муалло — юксак, баланд
муанбар — а) хушбўй; б) хуш исли қоп-қора нарса
мубарро — холи, озод, пок
мубҳам — яширин
мужа — киприк
музтар — мажбур бўлган, почор
мукаррам — ҳурматли, азиз
мунис — улфат, ҳамдам
мурғ — а) қуш, парранда; б) товуқ
мусаххар — тасхир (забт) қилинган, ўзига қаратилган,
дирилган
мустадир — юмалоқ, тўгарак
мустадом — ҳамиша
мутабассим — табассум қилган, астагина кулувчи
муъжизбаён — энг юксак фасоҳатли сўз эгаси
муфт — текин
муғанний — созанда, ашулачи
муқаввас — қавсга ўхшаган, қайрилган
муқарраб — яқин дўст
мушкфом — мушк каби қора тусли
муҳлик — ҳалоқ қилувчи, ўлдирувчи
набот — а) ўсимлик; б) новвот
намудор — кўриниб турган
насрин узор — гўзал юзли
неку — яхши, гўзал
нигун — эгилган, тубан
низор — а) бўш, нозик; б) ориқ, озгин
нисор — сочин, чочқи
ниҳод — табиат, ҳислат; б) тузилиш
нойим — ухловчи
носих — насиҳатгўй
нуқат — а) нуқталар; б) хон, в) доғ
обдор — тиниқ
обиҳайвон — тириклик суви
омода — тайёр, тайёрланган
офот — офатлар, бахсизликлар
ошуб — ғанго, ҳаяжон

наём — хабар, дарак
пайкар — а) ҳайкал, гавда; б) сурат
пайгом — хабар, дарак
партав — нур, шуъла
паямбар — пайғамбар
пеша — ҳунар, одат
побанд — гирифтор, оёғи боғли
печон — ўралган, тўлганган
пойбӯс — таъзим, ҳурмат
посух — жавоб

равза — а) боғ; б) жаннат; в) азиз авлиёлар қабри
равон — а) юрувчи, кетувчи; б) тез, тездан; в) жон, руҳ, ҳаёт
рахш — чоңқир от
рахшон — ялтироқ, порлоқ, тобланувчи
раъд — а) момоқалдироқ; б) ўт отадиган қуро
рокиб — сувора, отлиқ, от миниб борувчи
роҳ — а) шодлиқ; б) май; в) йўл
руд — мусиқа қуроли
руҳафзо — руҳлантирувчи, жонлантирувчи
руъят — кўриш, мушоҳада
руъи — кундалиқ овқат, насиба, тириклик воситаси
сабиҳ — гўзал, ҳусни, латиф, ширин
салламно — офарин, баракалла
санавбар — а) қарағайга ўхшаган хушқомат дарахт; б) севгили-
нинг келинган қомати
сангдил — тонкўнгил, марҳаматсиз
сангин — а) тошдан ясалган; б) қаттиқ, оғир
санеъ — созада, ҳунарманд; б) худо
сар — а) бош; б) уч, чуққи
сарв — а) тик ўсадиган, хушқомат дарахт; б) гўзал ёр
сариҳ — очиқ, аниқ, равшан, ойдин
саромад — олдинги, илгор
сарафканда — а) боши эгилган; б) штоат этган
сарафроз — а) юксақ, улугвор; б) қувноқ
саршор — лиммо-лим, лиқ тўла
саҳоб — булут
саҳл — осон, енгил, қулай, арзимас
сафо — ёруғлик
ситол — а) хулқ, одат; б) ишқоят
сидра — еттинчи осмондаги бир дарахт
сирини — кўз ёши
собиқа — илгариги, аввалги
солим — омон, соғ-саломат
соний — яратувчи, пайдо қилувчи

- субуктоз — чакқон, тез
 суманбар — а) оқбадан, гузал; б) севгили
 сумансо — суманга ўхшаган, гузал
 сумансой — хушбўй ҳид тарқатувчи
 сунбул — а) бир турли хушбўй қора рангли ўсимлик; б) севги-
 ливнинг сочи
 суруҳий — узун бўйли сув ва май идини
 сууд — юқорига кўтариламоқ, ўрламоқ
 сухандон — сўз устаси, гузал ва ўринли сўзловчи

 тавҳид — а) сўфийликда ягона деб ҳисоблаш; б) тасаввуф таъ-
 лимотида ҳақиқатга етишни, киши руҳининг илоҳий руҳ билан
 қўшилиб кетиши; худога қўшиливи, сўфийликнинг бешинчи дав-
 ри
 тазаллум — зулмдан ниҳоят қилиш, дод-фитен
 тақаллум — гапирини, сўзлашини
 талтиф — эркалаш, ширин сўзлар сўзлаш
 тараб — хурсандлик
 тарсо — ғайридия
 тафохур — фахрланган
 таъжил — ўзгартириш
 тағофул — билиб-билмасликка олиш
 тегра — ...гача, ...га, қадар
 тоб — нур,
 торож — таламоқ
 тўбий — дивий эътиқодда жаннат дарахти деб фараз этилган
 гузал дарахт
 тузлук — тўғрилиқ, ҳалоллик
 тул — узун бўй, узунлик
 тулуъ — чиқиш, кўришни
 тундху — а) бир гапли; ўз гапида қаттиқ турувчи; в) поэтик
 табиат

 узор — юз, чакка
 увсур — асос
 уруж — юксалиш, юқори кўтарилиш
 усру — кўп, ниҳоятда
 устихон — суяк
 уқбо — охират

 фард — а) яқка, ёлғиз, б) ажралган
 фарсо — сўз бирикмасида «бузувчи, битирувчи, путурдан кетка-
 зувчи, тирновчи, чарчатувчи, тўзғитувчи» маъноларида келади

фархунда — қутлуғ, бахтли, қувончли
 фасих — жароҳатли, ярали
 ферузбахт — а) бахтли; б) голиб
 футувват — а) йпгитлик, олижаноблик; б) карам. саховат
 хавз — чумилиш, шунғиш
 хат — а) чизиқ, из б) ёзув; в) янги чиққан мўйлаб; в) ёлғиз
 биргина, ёки
 халову мало — оёқ ости тупроғи, босган из
 холиқ — яратувчи, халқ қилувчи
 хомъёза — ҳомуза тортиш, эснаш
 хон — а) дастурхон; б) смак, таом; в) албатта, ҳақиқаташ
 худ — а) узун учли; баҳайбат жез қалпоқ
 худком — ўз манфаатини ўйловчи
 хурдабин — майда нарсани кўра билувчи, тезфаҳм, зийрак
 хуруш — қичқирини, шовқинхур
 хуршид — қуёш, офтоб
 чарғ — қуш, шарранда
 чобук — а) чаққон, илдам, чавандоз; б) ўйноқи, шўх
 шабистон — а) кечки ётоқхона; б) қоп-қоронғу кеча
 шабранг — тим қора, қора от
 шамъи тироз — нақил. шам
 шарор — олов, ўт
 шафъи — воситачи, ҳимоячи
 шаҳбоз — лочин
 шаҳвор — йирик ва аъло
 шўр — гавго, тўполон
 эвид — худо
 эмин — тинч, хавфсиз
 энг — руҳ, бет
 эҳром — хажга борганлар Каъбани зиёрат қилиш чоғида кийим
 ўрнида ўраниб оладиган яланг қабат оқ мато
 қариб — яқин
 қурбат — яқиялик, етишиш
 гамин — гамгин
 гоза — юзга суриладиган қизил модда
 гуфрон — кечирини, шафқат

ҳадаф — а) нишон жойи; б) йўналиш нуқтаси
ҳадис — Пайгамбар сўзлари
ҳай — тирик, жонли
ҳамд — а) мақтов; б) ташаккур, шукр
ҳамойил — елка ва қўлтиқ орқали утқазиб тақиладиган боғ,
масалан, қилич ёки китоб жилдининг боғи
ҳонл — тўсиқ, ғов
хувайдо — аён, равшан
хужаста — ажойиб, муборақ
хумро — қизил

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти

Адабий-бадий нашр

Муҳаммад Раҳимхон Феруз

ЭЛГА ШОҲУ ИШИҚҚА ҚУЛ

Девон

Муҳаррир Ж. Субҳон

Рассом А. Қива

Расмлар муҳаррири М. Ғарнузас

Техн. муҳаррир Т. Смирнова

ИБ № 5317

Босмахонага 18.07.94-да берилди. Босишга 22.08.94-да рухсат этилди.
Вичими 84×108^{1/32}. 1-нав босмахона қоғози. Адабий гарнитураси. Юқори
босма. 8,40 Шартли босма тобоқ. 4,85 нашр босма тобоқ. Жами 30 000
нуса. 503 буюртма. Баҳоси шартнома асосида 53—94 рақамли шартнома.

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 700129 Тошкент
Навобий кучаси, 30.

Ўзбекистон Давлат матбуот қўмитаси ҳузуридаги Тошкент китоб-нашр
иал фабрикасида босилди. Тошкент, Юнусобод даҳаси, Муродов кучаси, 1.

Тарихий сиймолар ҳаётидаги, сийсий фаолиятидаги ва шахсиятидаги мураккабликлар ҳамиша ҳам одил ёки ҳолисона баҳолашавермаган. Шоҳлик билан шoirлик ўртасида муштараклик жиҳатлари ўрнига зиддият ва номутаносибликларни излаш эса кейинги чораккам бир асрлик ҳаётимизда оддий мезонга айланиб қолди. Бобур, Ҳусайний, Амирий ижодида турлича қараганимиз учун ўзимизни кечиролмай келаётимиз. Номлари парда ортида қолиб келаётган ижодкорлар меросини халқимизга етказиш имкони туғилгани — истиқлол шарофатидир. Шу вақтга қадар унутилиб келган Феруз қаламига мансуб ушбу китоб ўзбек адабиёти мухлисларига манзур бўлади, деган умиддамиз.

Муҳаммад Раҳимхон Феруз.

Элга шоҳу ишққа қул / [Нашрга тайёрловчи ва сўзбоши муаллифи Г. Исмоилова; Масъул муҳаррир А. Абдуғафуров.—Т.:Ғ. Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашр., 1994.—160 б.

Сарл. олдига: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси А. Навоий номидаги адабиёт инс-ти.

Муҳаммад Раҳимхон
Феруз

ЭЛГА ШОҲУ
ИШҚҚА ҚУЛ

